

หนังสือ

กฎหมายตราสามดวง. เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุณภาพ, 2515.

กฎหมายตราสามดวง. เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุณภาพ, 2515.

กฎหมายตราสามดวง. เล่ม 3. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุณภาพ, 2506.

กฎหมายตราสามดวง. เล่ม 4. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุณภาพ, 2505.

กฎหมายตราสามดวง. เล่ม 5. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุณภาพ, 2506.

แกลมป์เฟอร์. ไทยในจดหมายเหตุแกมป์เฟอร์. แปลโดย อ. สายสุวรรณ. ม.ป.ท.,

2508. (อนุสรณ์ในงานสถาปัตยศิลป์ นายรวย ศรีวนานนท์ ณ วัดมหาธาตุวรมิหาราม
28 มกราคม 2508).

ขาว สุขานันช. "การติดต่อกับค่างประเทศาภัยอยุธยา." ใน ประชุมงานอนุสรณ์
อยุธยา 200 ปี เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุณภาพ, 2510.

_____ . ข้อมูลประวัติศาสตร์: สมัยอยุธยา. วุฒิชัย บุณฑิลป์. บรรณาธิการ.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

_____ . ออกฏาวิชเย็นทร์ที่อกรัฐค่าค่างประเทศาในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์.

กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุณภาพ, 2527.

ฤทธิ์มน, เจนนิเฟอร์ เวย์น. การค้าทางเรือสำเภาจีน-สยามยุคต้นรัตนโกสินทร์. แปลโดย
ชื่นจิตต์ อ่าไหพรรพ. กรุงเทพมหานคร: บุณฑิลิโครงการค้าค่าสัมภาระและ
มนุษย์ศาสตร์, 2528.

เคเลส เวงค์ และ เคเลส ใจสเซ็นเบิร์ก. เมืองมัณฑะเลย์. พะนังนคร: สำนักพิมพ์
เคลล์ไทย, 2520.

ค่าให้การชาวกรุงเก่า, ค่าให้การชุมชนท้องทวารวัด และพระราชนพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับท่อง

ประเสริฐอักษรบดี, พระนคร: คลังวิทยา, 2507.

จดหมายเหตุการเดินทางของราอ์ฟ มิตซ, แฟลกไทร์ นันทา สุขุมวิท, บ.ป.ท., 2513.

(เป็นอนุสรณ์ในงานมหานคร กองทัพ นางเย็น อดุลย์ชีวิต, 2513.)

จดหมายเหตุความทรงจำของกรรมท่องนันทร์ เทวี, พระนคร: องค์การค้าครุภัณฑ์, 2516.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และ สมกภ พานะวงศ์ธรรมรงค์, ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทยฉบับที่ ๘, ๒๔๘๔.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๗.

ฉบับ เรื่องศิลป์, ประวัติศาสตร์ไทยฉบับ ๘, ๒๓๕๒ - ๒๔๕๓ ด้านเศรษฐกิจ.

กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพาณิช, ๒๕๒๒.

ประวัติศาสตร์ไทยฉบับ ๘, ๒๓๕๓ - ๒๔๕๓ ด้านสังคม, กรุงเทพมหานคร:
ไทยวัฒนาพาณิช, ๒๕๒๒.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, เรื่องของสองนคร, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เจ้าพระยา,
๒๕๒๔.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และอุทากร ใจดีพัฒน์, บริษัทการ, การค้าสังคโลก: รายงาน
การอัมมนาวิเคราะห์เรื่องโบราณที่ค้นพบในอ่าวไทย, กรุงเทพมหานคร: บูลมิล
โครงการดราฟรังก์คอมมูนิตี้แอนด์มูนิชั่นส์, ๒๕๒๖.

แซร์แวร์ นิกola's, ประวัติศาสตร์รวมชาติและกรุงเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม,
แฟลกไทร์ ถนน ท.โภมสุจร, พระนคร: สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, ๒๕๐๖.

ญาดา ประภาพันธ์, ระบบเจ้ากาญจนายอากร, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์,
๒๕๒๔.

ัญชากุล ชนกวิช, เครื่องถ่ายเงินที่หมาจากแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร:
กรมศิลปากร, ๒๕๒๙.

ค่าวังราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ, พระราชนพวงศ์ราชนาทวีกษัตริย์เสนา.

๒ เอ็ม. พระนคร: สำนักพิมพ์สังวิทยา, ๒๕๑๖.

_____ . ไทยรบทม្រា. พระนคร: สำนักพิมพ์สังวิทยา, ๒๕๑๔.

_____ . เรื่องประดิษฐุราชนพะสংশ্যস্থানবুংগতিপৰি. ম.প.ท., ๒๕๐๓.

(พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระ เมธุราชศพ สมเด็จพระสังฆราช กรมหลวง
วชิรญาณวงศ์ ณ พระเมรุวัดเทพศิรินทราราม, ๑๖ เมษายน ๒๕๐๓).

_____ . ແສດງບາຣຍາຍາມກາວຄາຮສຍາມ. ทรงบรรยายที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมือ
พ.ศ. ๒๔๖๗. พระนคร: โรงพิมพ์คุณษา, ๒๔๙๒.

คิเรก ຖອลิริสวัสดิ์. ฉบับย่อสำเกากษัตริย์สุตั้ยมาน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการ
ค่าวังค์ค่าสต์และมนุษย์ค่าสต์, ๒๕๒๗.

ศาสตราจารย์. จุดหมายการเดินทางสู่ประเทศไทยของนาททวงศ์ค่าวังค์. แปลโดย สันต์ พ.
ไกมงคล. พระนคร: กรมศิลปากร, ๒๕๑๘.

หอมสัน เจริญ. ประวัติศาสตร์ไทย ค.ศ. ๑๔๙๔ - ๑๗๘๙. แปลโดย นันทา
ไซดิกะหุกกะตะ และนิ้อน สมิทวงศ์ ณ อุตสาห. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิ
โครงการค่าวังค์ค่าสต์และมนุษย์ค่าสต์, ๒๕๑๕.

ดร. วัฒนาภิชาติ. เมืองไทยในศตวรรษที่. พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๕๐๖.

(พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพ พันเอก หม่อมเจ้าคำแคนดุหตี
อาภากร ณ สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราราม, ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖).

นันทนา ศันติเวสส์, ผู้แปล. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและสหภาพต่างประเทศในสมัย
อยุธยา. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, ๒๕๒๗.

นิติ เอี่ยวศรีวงศ์. การเมืองไทยสมัยพระนราจารย์. เอกสารวิชาการหมาย เลข ๑๑.

กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๓.

_____ . การเมืองไทยอยพะระ เจ้ากรุงตนบุรี. กรุงเทพมหานคร: ส้านักพิมพ์
ศิริปัชณธรรม, 2529.

_____ . ประวัติศาสตร์รัชนากรในพระราชนพวงศาวดรอญญา. กรุงเทพมหานคร:
บรรณาธิคุณ, 2523.

_____ . ปากไกและใบเตือ. กรุงเทพมหานคร: ออมรินทร์วาระพิมพ์, 2527.

ประชุมจดหมายเหตุสมัยอยุธยา ภาค 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส้านักนายกเรืองนนคธ,
2511.

ประชุมพงศาวดาร. เล่ม 1. (พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหลวงปู่ระเชวิตร.)
กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุณสกุล, 2506.

ประชุมพงศาวดาร. เล่ม 12. (รายงานการค้าในกรุงสยามครั้งแปร่เดินสม เด็จพระนราธิราษฎร.)
กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุณสกุล, 2507.

ประชุมพงศาวดาร. เล่ม 13. (ทางพระราชนิคธิระท่วงไทยกันผู้คน.) กรุงเทพมหานคร:
องค์การค้าคุณสกุล, 2507.

ประชุมพงศาวดาร. เล่ม 21. (ภาคที่ 36.) กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุณสกุล,
2511.

ประชุมพงศาวดาร. เล่ม 22. (ภาคที่ 36 ต่อ, ภาคที่ 37.) กรุงเทพมหานคร:
องค์การค้าคุณสกุล, 2511.

ประชุมพงศาวดาร. เล่ม 23. (ภาคที่ 39.) กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุณสกุล,
2511.

ประชุมพงศาวดาร. เล่ม 24. (ภาคที่ 41.) กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุณสกุล,
2511.

ประชุมพงศาวดาร. เล่ม 25. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุณสกุล, 2511.

ประชุมพงศ์ราวดาร. เล่ม 26. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุรุสภา, 2511.

ประชุมพงศ์ราวดาร. เล่ม 27. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุรุสภา, 2511.

ประชุมพงศ์ราวดาร. เล่ม 28. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุรุสภา, 2511.

ประชุมพงศ์ราวดาร. เล่ม 29. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุรุสภา, 2511.

ประชุมพงศ์ราวดาร. เล่ม 38. (พงศ์ราวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับจันทบุรี (เจิม).)

กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุรุสภา, 2512.

ประชุมพงศ์ราวดาร. เล่ม 39. (พงศ์ราวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับจันทบุรี (เจิม).)

กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุรุสภา, 2512.

ประชุมพงศ์ราวดาร. เล่ม 47. (พ่อค้าข้ออันดามันภูมิพระเจ้าทรงธรรม - ปราสาททอง.)

กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุรุสภา, 2513.

ประชุมพงศ์ราวดาร. เล่ม 49. (จดหมายเหตุวันวัตติ.) กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุรุสภา,

2513.

ประชุมพงศ์ราวดารภาคที่ 80. (จดหมายเหตุฟอร์ม.) กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าคุรุสภา,

2515.

ประชุมพงศ์ราวดาร, ประวัติศาสตร์เมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์,

2529.

พระราชนิพงศ์ราวดารฉบับพระราชนิพถ์เชียง. เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: คลังวิทยา, 2516.

พระราชนิพงศ์ราวดารฉบับพระราชนิพถ์เชียง. เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: คลังวิทยา, 2516.

พลับพลึง มูลศิลป์. ความสัมพันธ์ไทย-ฝรั่งเศสสมัยอยุธยา. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ,

2524.

เพ็ชร์ อุมิตรา, สูญเสีย, ประวัติศาสตร์หน้า. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการฯ

สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2519.

สูญเสีย. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการ
ค่าวราสั่งค่าเสื่อมและบุญยศราษฎร์, 2525.

เพลย์ซ กาญจน์โนมัย และคณะ. บทบาทสูตินในปลายอุบัติฯ ท.ก. 2300-2325.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521.

เพียงฤทธิ์ ตันตีธีรวิทย์. สูญเสีย. เรื่องราวของค่ายสังฆราชฟรังเศสในราชอาณาจักรสยาม.
กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, 2526.

การดี มหาชัย. ประวัติศาสตร์เอเชียใต้. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพาณิช, 2527.

น้อยที่เกี่ยวข้อง. พระนคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดกีฬาพะ, 2509. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงาน
ฌาปนกิจศพ คุณแม่บุญญี เทเมสว่าง ณ ฌาปนสถานกองทัพบนกรุงไสมนัสวิหาร,
25 เมษายน 2509.)

นอริส คอตติส. แขนมือไว้ทั่งกรุงสยาม. แปลโดย เจริญ ไชยชนะ. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ภิรัตน์, 2507.

รอง ศยามานนท์. คำเนิน เอเชีย แอนด์ วิชาชีวศึกษา นพวงศ์. ประวัติศาสตร์ไทยในวัย
กรุงศรีอยุธยาแห่งต้นสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ถึงแห่งต้นสมเด็จพระบูรพาสวาร
มหาราช. กรุงเทพมหานคร: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2515.

ราชบัณฑิตยสถาน. ผลงานนักเรียนราชบัณฑิตยสถาน ท.ก. 2525. กรุงเทพมหานคร:
อักษร เจริญพันธุ์, 2525.

เรื่องกุหນายตราสามดวง. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, 2521.

ราฐมนตรี. ราชอาณาจักรสยาม. 2 เล่ม แปลโดย สันต์ พ.ไกมลกุศล. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2510.

แสงกานต์. ๒. ประวัติศาสตร์กงกholmayai. 2 เล่ม. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพาณิช,
2526.

วรรณ พิรัญชกษ์. ประวัติเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520.

ธีรัชนาครา, ชุม. ประวัติการค้าไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มังคลาจารย์, 2516.

วินัย พงศ์ศรีเพียร, "พระราชนพวงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับอุบลศรี อรรถกัณฐ์ และฉบับใหม่เต็ม วิค เคโคร์." ใน ข้อมูลประวัติศาสตร์ไทยสมัยอยุธยาจากเอกสารไทยและต่างประเทศ. วินัย พงศ์ศรีเพียร, บรรณาธิการ. นครปฐม: คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2528.

วิไลลักษณ์ เมฆารัตน์. การค้าด่างประเทศไทยกับลักษณะเศรษฐกิจไทยในด้านชุดนี้. เอกสารวิชาการหมายเลขอ 37. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยศึกษา, 2525.

เวลส์ คัวริช. การยกครองและการบริหารของไทยในสมัยโบราณ. แมกไทร กาญจน์ สมเกียรติกิจ และฤทธา ชุมจันทร์. กรุงเทพมหานคร: โครงการค่าคราฟสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2519.

ศรีสักการ วัสดิโภค. กรุงศรีอยุธยาของเราม. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารกรุงศรีอยุธยาจำกัด, 2527.

_____ . ข้อข้อความเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เมืองในราช, 2524.

ศิริภากร, กรม. บันทึกเรื่องสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศในศตวรรษที่ 17. เล่ม 1. พระนคร: กรมศิลปากร, 2512.

_____ . บันทึกเรื่องสัมพันธไมตรีระหว่างไทยกับนานาประเทศในศตวรรษที่ 17. เล่ม 2. พระนคร: กรมศิลปากร, 2513.

_____ . บันทึกเรื่องสัมพันธภาพระหว่างกรุงสยามกับนานาประเทศในศตวรรษที่ 17. เล่ม 3. แมกไทร สุกรรษ์ อัศวัตันไสกุ. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, 2522.

- _____ . บันทึกเรื่องสัมพันธภาพระหว่างกรุงสยามกับนานาประเทศในศตวรรษที่ 17.
เล่ม 4. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลป์ปักษร, 2525.
- _____ . บันทึกเรื่องสัมพันธไมตรีระหว่างไทยกับนานาประเทศในศตวรรษที่ 17. เล่ม 5.
พระนคร: กรมศิลป์ปักษร, 2520.
- _____ . ประวัติศาสตร์ไทยฉบับกรุงศรีอยุธยาฉบับครูเมือง. แปลและเรียบเรียงโดย
สมศรี เอี่ยมธรรม. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลป์ปักษร, 2522.
- _____ . 470 ปี แห่งมิตรสัมพันธ์ระหว่างไทยและโปรตุเกส. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลป์ปักษร,
2528.
- _____ . เอกสารชื่อสันดาษมัยกรุงศรีอยุธยา. แปลไทย นันทา สุคุณ. พระนคร:
กรมศิลป์ปักษร, 2513.
- สมกิณ เมอร์ วิลเลียม. สังคมชั้นในประเทศไทย: ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์. แปลไทย
พระพิมพ์ อัครพลรักษ์ และคณะ. กรุงเทพมหานคร: บุคลมิตรโครงการคำราสังคม-
ศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2529.
- สงวน อันคง. สัมพันธไมตรีระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศ. พระนคร: โรงพิมพ์
อักษรนริการ, 2504.
- สมจัย อุบมานราชอน. การคุ้งของไทยฉบับกรุงศรีอยุธยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
พระจันทน์, 2509.
- สมกิฟ จันทร์ประภา. อยุธยาอาภรณ์. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลป์ปักษร, 2526.
- สังข์ พัฒนาพันธ์. พระเจ้าปราสาททอง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาพระศูเมรุ,
2516.
- สารศาสตร์ศิริลักษณ์, พระยา. แซมบูลไวท์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คัลลิกราฟ,
- 2518.

สำนักนายกรัฐมนตรี. ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย-จีน พ.ศ. 1825-2395.

กรุง เทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาฯ 2525.

ลึบแสง พระมนุษย์. ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างจีนกับไทย. แม่ดอย กากูญี
อะ่องศรี. กรุง เทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาภานิช, 2525.

สุกิจ มิมมาน เทมินทร์. น้อยที่ข้าวเจ้ารัก. ม.ป.ท., 2525. (พิมพ์เป็นบรรณาการ
วันคล้ายวันเกิดครบรอบ 55 ปี พระวิมัยไสกย เจ้าอาวาสวัดจันทน์กะพ้อ
เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี (ธรรมยุค), 16 มีนาคม 2525.)

สุไห์ธรรมาริชาช. มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาสรุศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชาความ
สัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุไห์ธรรมาริชาช.
2529.

_____. เอกสารการสอนชุดวิชาประวัติศาสตร์สังคมและการเมืองไทย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
สุไห์ธรรมาริชาช, 2528.

เสรียร์ไกเศศ. ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน. พระนคร: สำนักพิมพ์คดังวิทยา, 2515.

แสงโสม เกษมศรี, ม.ร.ว. ประวัติศาสตร์สำคัญคัยจุบัน. (ค.ศ. 1453-1914).

นครหลวงกรุง เทพนทบุรี: ไทยวัฒนาภานิช, 2515.

อภิน ราพัฒน์, ม.ร.ว.. สังคมไทยในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325-2416.

บันทึก อ่อนค่า, บรรณาธิการ แม่. กรุง เทพมหานคร: บุณย์อิทธิการดำเนินการ
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2518.

อนุมาณราชอน, พระยา. คำนำนคุณกาก. กรุง เทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม,
2506. (พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ห.ต.อ. พระพิมพ์อุณและ
(เทียน จาริกวนิช) ณ เมรุวัดราดุทอง, 12 มกราคม 2506.)

อาทิตย์ และมิลลี เอียวศรีวงศ์. ศรีรวม เทพนคร. กรุง เทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ศิริปวัฒนธรรม, 2527.

อธิบดี ไอยเนะไออ และไอยซิกาวะ ให้เชิญฯ. ความสัมพันธ์ไทยกับญี่ปุ่น ๘๐๐ ปี.

กรุงเทพมหานคร: บูติมิชิโครงการค้าระหว่างคุณศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๓๐.

เอกสาร ใช้บุคคล. ประวัติศาสตร์อินโดจีน. แปลโดย เพ็ชร์ อุบลคร. กรุงเทพมหานคร:

บูติมิชิโครงการค้าระหว่างคุณศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๒๗.

ชอล์ฟ. ส.ศ.ธ. ประวัติศาสตร์อาเซียนตะวันออกเฉียงใต้. เล่ม ๑. แปลโดย เพ็ชร์ อุบลคร.,
ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ อารักษ์ กาญจนพันธ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร:
บูติมิชิโครงการค้าระหว่างคุณศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๒๒.

บทความ

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. "ขุนชนอโยธยา-อุทัยฯ: มือหาเรื่องวิพัฒนาการทางเศรษฐกิจและ
สังคม." วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ๑๐ (เมษายน-มิถุนายน
๒๕๒๓): ๓๒-๓๗.

ณัฐรักษ์ จันทร์ช. "ผ้าใบราช." ศิลป์ภาค (กันยายน ๒๕๒๔): ๒๘-๕๑.

อมรรัตน์ ศิริวรรณนท์. "ประวัติการค้าและอุดหนุนรวมสั่งห่อไทย." วารสารฝ้ายและสั่งห่อ
๙. ๑๔ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๒๖): ๒๘-๓๖.

ธิรัศ ณ ป้อมเพชร. "พระราชนักงานดีมหาราชาราช ๑๕๕๖ (ค.ศ. ๑๖๓๔): ว่าด้วยค่า
ธรรมเมืองที่ V.O.C. ต้องเสียในการเข้ามาค้าขายในอาณาจักรอยุธยา."
อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ๑๙. ๑ (๒๕๒๙): ๔๙-๕๕.

น. ณ ปากน้ำ. "ข่าวข้อมูลใหม่ในราชสถานสองภาคของสระบัว." เมืองโบราณ ๑๓
(กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๓๐): ๑๐๕-๑๑๐.

นันทรารัตน์ (เหมินทร์) ภู่สว่าง. "สถานภาพของชนบุกเบิกในอยุธยาสมัยคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗."
วารสารธรรมศาสตร์ ๑๕. ๔ (๒๕๒๙): ๒๑๕-๒๓๕.

นันทา วรานนท์. "การค้าในสมัยอยุธยา." ศิลป์ภาค ๑๙. ๑ (๒๕๑๘): ๖๐-๙๒.

บุษกร ถายเติง กาญจนชาติ. "มือหาเรื่องความคุณก้าสังคมและแบ่งหนึ่งของการเมืองเชียงใหม่กิจ
ในสมัยอยุธยาตอนปลาย." วารสารอักษรศาสตร์ ๑๘ (กรกฎาคม ๒๕๒๗): ๖-๓๑.

ปรีดา ศรีชุมารลัย. "ค่าให้การอุนหลงวัดประดู่ เอกสารหอหลง." ทดลองงานประวัติศาสตร์
เอกสารในรายคืด ๓ (มกราคม ๒๕๑๒) : ๕๓-๖๕; (มกราคม ๒๕๑๓) : ๖๕-๗๘.

พระภิกษา พฤตินรากร และทวีศิริป ศิบะวัฒนา. "ข้าวในสมัยปลายอยุธยา พ.ศ. ๒๑๙๙-๒๓๑๐."
วรรณสารธรรมศาสตร์ ๔ (กุมภาพันธ์-มีนาคม ๒๕๑๘) : ๔๐-๕๙.

พระธี อวนสกุล. "ระบบสูกข้าวทางเศรษฐกิจเมืองอยุธยา." วรรณสารธรรมศาสตร์
๔ (กุมภาพันธ์-มีนาคม ๒๕๑๘) : ๑๖-๓๙.

ไพบูลย์ สายสว่าง. "แบ่งคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจเมืองอยุธยา." อักษรศาสตร์พิจารณ์ ๒ (กุมภาพันธ์-
 มีนาคม ๒๕๑๘) : ๙๑-๙๖.

นพีรัตน์ หัวเมืองเรือง. "ผ้าและเครื่องแต่งกายโบราณ." ศิลป์ภาค (กรกฎาคม ๒๕๑๑) :
 ๓๒-๔๘.

นาโนต วงศิริกุล. "เส้นทางคมนาคมทางบกในประเทศไทยสมัยโบราณที่มีความสัมพันธ์กับ
 การคมนาคมทางทะเล." ศิลป์ภาค ๒๓ (กรกฎาคม ๒๕๒๒) : ๑-๕.

รอง ศิรามานนท์ และวิจารณ์วงศ์ นพีรัตน์. "ประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา."
ทดลองงานประวัติศาสตร์ เอกสารในรายคืด ๖ ๘ ๙ (มกราคม ๒๕๑๕) : ๖๗-๘๔.

วนวิดิศ. "พงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับวนวิดิศ พ.ศ. ๒๑๘๒." แปลโดย วนาศรี สามเสน,
 คร. ประเสริฐ พ. นคร, ดร. ธรรม. ทดลองงานประวัติศาสตร์ เอกสารในรายคืด ๑๐ (มกราคม-ธันวาคม ๒๕๑๙) : ๓๕-๙๗.

วิจารณ์วงศ์ พงศ์สุบรร. "ประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา ตอนที่ ๒-๓." ทดลองงาน
ประวัติศาสตร์ เอกสารในรายคืด ๙, ๑-๓ (มกราคม-ธันวาคม ๒๕๑๘) : ๕๘-๘๐.

_____. "ประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา (ตอนที่ ๔) บทที่ ๓ เศรษฐกิจและสังคม."
ทดลองงานประวัติศาสตร์ เอกสารในรายคืด ๑๒, ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๒๑) :
 ๕๘-๘๐.

_____ "พระคัลังกินค้า." เอกสารไทย ๘ (สิงหาคม ๒๕๓๐) : ๓๒-๓๗.

พรศักการ ว่องไวคอม. "ข้าวกับการพัฒนาการของชีวิตในประเทศไทย." ศิลป์วัฒนธรรม ๖ (พฤษภาคม ๒๕๒๘) : ๑๑๔-๑๒๘.

_____ "ชีวในไทย." เมืองโบราณ ๕, ๖ (๒๕๒๒) : ๓๙-๕๐.

พรศักการ งามนุจราภกิจ. "บุตรเหตุอันนำไปสู่การเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ ๒." เมืองโบราณ ๑๐ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๒๗) : ๑๒๐-๑๓๒; (กรกฎาคม-กันยายน ๒๕๒๗) : ๑๑๕-๑๒๐.

สายชล วรรษวดน์. "เศรษฐกิจ-สังคมปัจจัยอยุธยา." วารสารธรรมศาสตร์ ๑๑ (กันยายน ๒๕๒๕) : ๖-๒๗.

ศุเนศร ชุดินธรรมนท. "กบฏไหว้สมัยอยุธยา." ศิลป์วัฒนธรรม ๔ (ตุลาคม ๒๕๒๖) : ๑๐-๒๓.

หอการค้าไทย, ฝ่ายวิชาการ. "ประวัติทางการค้าไทยธุรกิจ การค้า" ๔ (มีนาคม ๒๕๒๖) : ๔๑-๘๑.

อนันต์ชัย เเจาทะพันธุ์ และวินัย พงศ์ศรีเพียร, สุรย์แผลและอินรายความ. "จดหมายเหตุ บีเตอร์ วิลเดียมสัน ฟลอริส." อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ๘, ๑ (๒๕๒๘) : ๕-๓๖.

อังสูมีย อุดมพาณิช. "การค้าต่างประเทศของอยุธยาในศตวรรษที่ ๑๗." วารสารมนุษยศาสตร์ ๑๐ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๒๓) : ๖๑-๘๙.

อธิธ. ไยนิโอะ. "อาหารเชคอาสาจกรอยุธยา." วารสารธรรมศาสตร์ ๙ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๒๒) : ๑๔๘-๑๖๐.

วิทยานิพนธ์และเอกสารอื่น ๆ

กิตติ ตนไทย. "ຄองกับระบบเศรษฐกิจของไทย (พ.ศ. ๒๓๖๗-๒๔๕๓)." วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

- นันพิยา** ชาวจุฬารัตน์. "การความคุณกำลังคนในสมัยรัตนโกสินทร์ด้านการซักการเกณฑ์ทหาร (พ.ศ. 2325-2448)." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- บุญรอด** แก้วกัญหา. "การเก็บ搜ภายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนด้น (พ.ศ. 2325-2411)." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- ประเสิทธ์** รุ่ง เรืองรัตนกุล. "ระบบ เศรษฐกิจอยุธยา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- ปารีชาติ** วิลาวรรณ. "การค้าของป่าในประวัติศาสตร์อยุธยา พ.ศ. 1893-2310." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- ผ่องพันธ์** สุภารพันธุ์. "การศึกษาทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องของพระคลังสังขินค์." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511.
- พระนครศรีอยุธยา, วิทยาลัยครุ. ภาควิชาประวัติศาสตร์. "บรรณาธิการบันทึกความจากวารสาร ทรายฉบับ ชุด "กรุงศรีอยุธยาที่น่าศึกษา." เอกสารสัมมนาประวัติศาสตร์อยุธยา ณ วิทยาลัยครุภัณฑ์กรุงศรีอยุธยา. 26-29 มกราคม 2523. (อัสดงเนา.)
- ชุดศรี** นันทรีย์. "สมุหนายกและสมุทพระกษาใหม่: บทบาทและอ่านใจทางด้านการเมือง การปกครองนับแต่รัชสมัยพระบรมไตรโลกนาถจนถึงรัชสมัยสมเด็จพระที่นั่งสุริยามินทร์." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ เอกซีเพลนเนอร์ เรียนวันออก เรียงได้ ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2528.
- มานพ** ถาวรวัฒน์สกุล. "ชุมนangs กับความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการปกครองในสมัยอยุธยา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

วรรณรัตน์ พินาณนท์. "การค้าส่าเกาดันรัตน์ไกสินทร์." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

วชิรินทร์ แฉวอยู่. "เงินตราที่พบในประเทศไทย (ตั้งแต่สมัยปุยมันถึงแผ่นดินอยุธยา)." วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร,

2514.

สายชล วรรษณ์. "พุทธศาสนาภัยแนวความคิดทางการเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (พ.ศ. 2325-2352)." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

อุรุวงศ์ ตันเสียงสม. "ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศไทยอู่นู่นตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เก้าเจ้าอยู่หัวถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

อนันต์ วิริยะกิจิจ. "การศึกษาวิเคราะห์การท่าสังเวยระหว่างไทยกับญี่ปุ่น พ.ศ. 2081- พ.ศ. 2310." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

อนุชาติ ป่าอกห่วง พ อุตติยา. "การศึกษาด้านกฎหมายศาสตร์ในราชศัตรุจากแผนที่ในราชสมัยอยุธยา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526.

อุษณีย์ คงไชย. "ความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยาและจามนา พ.ศ. 1839-2310."

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

Books

Anderson, John. English Intercourse with Siam in the Seventeenth Century. Bangkok: Chalermnit, 1981, (Reprint).

De Campos, J. "Early Portuguese Accounts of Thailand." In the Siam Society: Selected Articles from The Siam Society Journal Volume VIII, pp. 211-237. Bangkok: Siam Society, 1959.

Dhiravat na Pombejra. A Political History of Siam under the Prasatthong Dynasty 1629-1688, Ph.D. Thesis, School of Oriental and African studies, University of London, 1984.

Floris, Peter. His Voyage to the East Indies in the "Globe" 1611-1615. Second Series No. LXXIV. Edited by W.H. Moreland. London: Hakluyt Society, 1934.

Hamilton, Alexander. A New Account of the East Indies. London: Argonaut Press, 1930.

Heecq Gijsbert, "Derde Vojagie van Gijsbert Heecq naer Oest Indijen." edited by S.P. l'Honore Naber, in Marineblad, 25ste jaargang (1910-1911).

Henry Yule & A.C. Burnell, Hobson-Jobson (London, 1886 repr 1967) p. 581-583.

Ishii, Yoneo. "History and Rice-Growing." In Thailand: a Rice Growing Society, pp. 15-39. Translated by Peter and Stephanie Hawkes. Edited by Yoneo Ishii. Honolulu: The University Press of Hawaii, 1978.

Ishii, Yoneo. "Seventeenth Century Japanese Documents About Siam."

Journal of the Siam Society 59 (July 1971):

Kaempfer, Engelbert. The History of Japan, Together with a Description of the kingdom of Siam 1690-1692. 3 Vols Glasgow: James Maclehose and Son, 1971.

Meilink-Roelofs Z., M.A.P. Asian Trade and European Influence in the Indonesian Archipelago between 1500 and about 1630.

The Hague: Martinus Nijhoff, 1962.

Pires, Tome. The Suma Oriental. 2 Vol. Second Series No. LXXXIX. Translated and Edited by Armando Cortesao. London: Hakluyt Society, 1944.

Sarasin Viraphol. Tribute and Profit: Sino-Siamese Trade 1652-1853. Harvard: Harvard University Press, 1977.

Schouten, Joost. A Description of the Government, Might, Religion, Customs, Traffick and Other Remarkable Affairs in the Kingdoms of Japan and Siam. London: The Argonaut Press, 1971.

Schouten, Joost. Siam 250 Years Ago: A Description of the Kingdom of Siam. Bangkok: The Bangk'Olem Press, 1889.

Skinner, G.W. Chinese Society in Thailand. Ithaca: Cornell University Press, 1957.

Smith, George Vinal. The Dutch East India Company in the Kingdom of Ayutthaya 1604-1694. Illinois: George Vinal Smith, 1974.

Turpin. History of the Kingdom of Siam. Bangkok: American Mission Press, 1908.

Van Leur, J.C. Indonesian Trade and Society. Hague: W. Van Haeve Publishers, 1967.

Van Vliet. "Description of the Kingdom of Siam" Translated by L.F. Van Ravenswaay. Journal of Siam Society 7 (1910): 1-108.

Van Vliet, Jeremias. The Short History of The Kings of Siam. Translated by L.Y. Andaya and edited by D.K. Wyatt, Bangkok: The Siam Society, 1975.

ภาคหนึ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

คำให้การชุมกลวงวัดประดู่ทรงธรรม

เอกสารสำหรับกลวง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม

เอกสารจากท้องหลวง

จะกล่าวถึงภูมิล้ำ เนากุลง เหหมาณครบวรวาหารตีศรีอุโญราชาซึ่งมี พระนคร ตั้งอยู่บน เกาะหนึ่งในแม่น้ำในประเทศไทย เกาะนี้มีสัพปะรูปค่ายสำเภา น้ำรา พระนครนี้มีนามป่าวกุลว่า กรุง เหหมาณครบวรวาหารตีศรีอุโญรา มหาติมกหนา ชื่นราชธานี บุรีรมย์อุดมพระราชนิเวศน์มหาศรีวัน วีรบุรี เจ้าแผ่นดินสยาม เสด็จ ค้างรังศิริราชสมบัติในพระมหานคร เป็นพระบรมราชอาธิราชใหญ่ในสยามประเทศ มีพระราชนิพัทธ์ เนตรกว้างขวาง ศิริเมืองเมือง ศิริวันดกสิงแคนลัว ศิริได้สิงแคนแยกมาลากู ศิริคงวันออกดึง แคน เมือง เมือง ศิริคงวันดกสิงแคนมอย วีรบุรี เศรษฐา ลาราพุ่งขาว ลาราพุ่งดำ เมือง แยกมาลากู มาดวายดอกไม้ห่อง เจิน เมืองมีได้ขาด มีพระราชนิพัทธ์ เศรษฐา ลูกภารี เอเชีย ประเสริฐยิ่งนักหนา ทรงรักษาให้ฟ้าขาวแพ่นดินโดยทางศิริราชธรรม ทรงทำบุญบำรุง พระบรมราชกุมาร พระบรมราชกุมาร พระบรมราชกุมาร ให้อยู่ เช่น เป็นสุสไม้ด้า หาสิ่งแสวงมิได้ พระมหาชนวนป่าปะ พระ ทรงเหตุว่ากรุงศรีอุโญราชาคุกสุมบูรณะ ด้วย ฉันค้าอุดมติพวกพี่น้องที่นี่กัน เข้ามาด้วยบรรดาภาร ขอพระราชนิพัทธ์พระบรมไภ้อิษณาการ ค้ายารายในพระมหานคร เป็นอันมาก จะซื้อคืนน้ำมิได้กรุงศรีกิ่งกาลสุมบูรณะเป็นรัตนราชธานี ศรีสวัสดิ์พิพัฒน์คงแก่นชาวสยาม ความ เจริญก้าวพระนคร

ณ นี่กรุงศรีอุโญรา มีต่านขอนนองคือ เหตุการด่าง ๆ ตั้งอยู่ด้านล่างแม่น้ำรอบกรุงทั้ง 4 ศิริ ซึ่ง เป็นทางแม่น้ำใหญ่จะ เข้ามาในพระนครนี้ ศิริคงวันออกตึ้งต่านที่ด่านล้มบ้าน เข้า เม่า ต่าน 1 ศิริได้ตึ้งต่านที่ด่านล้มบ้านมากบ้างต่ำบ้าง ศิริคงวันดกตึ้งต่านที่ด่านล้มบ้าน ปากคุ่ด่านหนึ่ง ศิริเมืองตึ้งต่านที่ด่านล้มบ้านมากท้องด่านหนึ่ง รวม เป็นต่าน 4 ต่ามล

*อักษรวิธีใช้ตามด้นฉบับ.

เรียกว่าขอนหลวง ๔ ทิศ รอบกรุง มีขุนคานหมื่นขอน และไฟร่หลวงรักษามหาคาน นาย ๒ ไหร่ ๒๐ ในเดือน พฤศจิกายน เวลา ๑๕ ชั่วโมง สำหรับตรวจสอบคราช่องต้องห้ามตามกฎหมาย และเครื่องสำคัญอื่นที่แยกปลด แลกู้คืนที่แยกปลดออก เช้าออก ต้องหักหัวงวดิต่อกัน ตามเหตุการที่ค่านหัวง ๔ ค่านนี้มีไว้ เรื่อเข้าไว้สำหรับคดียบออกเหตุกรรมมาในกรุง

ว่าด้วย เรื่อจ้างรอบกรุง

อึนกรุงศรีอยุธยานี้มีแม่น้ำล้อมรอบกำแพงพระบรมหาราช มีห้านมรอมแม่น้ำ มากดีสักห้าห้อวันออกเมือง เที่ยว น้ำมาที่ชานกำแพงพระบรมหาราชตรงพระราชวังชั้นหนึ่ง ว่า ชั้นป้อมมหาไชย ก็ถือวังน้ำห้านมรอมนักวังสามวา มีช่องกลางแม่น้ำ สำหรับ เรื่อไปอยู่ในราชทว่างนั้น บนห้านมรอมทั้งสองสิ่งมีกระดาษปูเป็นพื้น มีสูงปูกไม้ห้างหอก หนึ่ง เป็นที่คล้องมาถึงดึงห้องฝาก ที่ก่อจั่นปูกระดาษ เป็น เทม่อนตะพาบช้าง ห้านมรอมสำหรับสมแพราหมณาจาเรียวเผ่าประชาสายภู และช้างม้า เกวียนด่าง เติน เน้าออกในพระบรมหาราชแต่หาง เตียว เรียกว่าหัวรอ ที่เชิงลาดตะพาบท่านนั้น มีเจ้า พนักงานกรมพระบรมราชวังชัยวักษ์ที่ศาลาเชิงห้านม ห้ามไม่ให้ช้างม้า เกวียนกระซิบด่าง ไอ เติน เลย เป็นอันขาด ยกเว้นไว้แต่ราชการหลวงเท่านั้น เดินได้ แต่เมื่อเดินทางมาออกหัวนั้น ห้านมรอมมีชื่อ เมื่อ จุลศก ๗๑๘ มีพระบรมราชโขนศักดิ์ ในการแต่งตั้นเมือง เดจพระมหา จักรพรรดิราชบุรีราช พระเจ้าแผ่นดินที่ ๑๖ ในกรุงศรีอยุธย่า เหราะคริ้งนี้พระเจ้า กรุงทรงทราบดียกกองหัวหมา ห้าสังคามล้อมกรุง และรวมอยู่เอาไว้ต่อไปตามมาปักเป็นห้านม รอดติดหัวตะพาบเรือ ก็ช้าแม่น้ำ เน้ากรุงได้ ภายหลังต่อมา ก็ไม่ได้ห้ามไว้ จึงรู้ว่าเป็นระหบันในญี่ปุ่นแม่น้ำ เน้ากรุงได้โดยส่วน เมื่อห้านมรอม เก่าของพระบรมราช นั้นสูญหายไป ไทยก็ห้ามไม่ให้ยกหัวแม่น้ำ เน้ากรุงได้ ให้ยกหัวแม่น้ำ เน้ากรุงที่หัว ๔ หัวน้ำ ให้ตั้งแต่หัวรวมมาถึงวัดตะพาบ เกือบ ก็เรื่องจ้างห้าม เน้ากรุงที่หัว ๔ หัวรวมท้ายหัวง ๔ หัวน้ำ เรื่องจ้างห้าม เน้ากรุงที่หัวช้าง ๔ หัวน้ำ เรื่องจ้างห้ามออกจากกรุงไปวัดคงนงชัย เรื่องจ้างห้ามออกจากกรุงไปวัดพิไชย เรื่องจ้างห้าม ออกจากกรุงไปวัดเกรະแก้ว เรื่องจ้างห้ามหันส่งคน เน้าออกกรุงด้านตะวันออก ๕ หัวน้ำ

กรุงศรีอยุธยาค่านหัวง ที่ศดะวันออก มีหัว เรื่อจ้างห้ามหันส่งคนไปมา เน้า ออก ๕ หัวน้ำ หือตั้งแต่หัวรวมมาถึงวัดตะพาบ เกือบ ก็เรื่องจ้างห้าม เน้ากรุงที่หัว ๔ หัวรวมท้ายหัวง ๔ หัวน้ำ เรื่องจ้างห้าม เน้ากรุงที่หัวช้าง ๔ หัวน้ำ และมาหัววิลันดา เรื่องจ้างห้ามออกจากกรุงไปวัดคงนงชัย เรื่องจ้างห้ามออกจากกรุงไปวัดพิไชย เรื่องจ้างห้าม ออกจากกรุงไปวัดเกรະแก้ว เรื่องจ้างห้ามหันส่งคน เน้าออกกรุงด้านตะวันออก ๕ หัวน้ำ

กรุงศรีอยุธยาค่านหัวง ที่ศดะวันออก มีหัว เรื่อจ้างห้ามหันส่งคนไปมา เน้า ออก ๕ หัวน้ำ หือตั้งแต่หัวรวมมาถึงวัดตะพาบ เกือบ ก็เรื่องจ้างห้าม เน้ากรุงที่หัว ๔ หัวรวมท้ายหัวง ๔ หัวน้ำ เรื่องจ้างห้าม เน้ากรุงที่หัวช้าง ๔ หัวน้ำ และมาหัววิลันดา เรื่องจ้างห้ามออกจากกรุงไปวัดคงนงชัย เรื่องจ้างห้ามออกจากกรุงไปวัดพิไชย เรื่องจ้างห้าม ออกจากกรุงไปวัดเกรະแก้ว เรื่องจ้างห้ามหันส่งคน เน้าออกกรุงด้านตะวันออก ๕ หัวน้ำ

กรุงศรีอยุธยาด้านยาวทิศใต้นี้ มีท่าเรือจังชั่มรับส่งคน เข้าออกที่กรุงศรีฯ
ต่อเรือจังห้าประดูซ่องกุดหัวคลาดโรงเหล็ก ชั่มออกจากกรุงไปน้ำวัดเจ้าพระนาง เชิง:
เรือจังห้าหอยชั่มออกจากกรุงไปวัดป่าจาก เรือจังห้าพระยาราชวงศ์กัน ชั่มออกจาก
กรุงไปชั่นวัดชุมพรฯ เรือจังห้าค่านชั่มออกไปวัดสุรินทรารามฯ เรือจังห้าฉะไกร
น้อยชั่มออกจากกรุงไปวัดหารามฯ เรือจังห้ารังไชยชั่มออกจากกรุงไปวัดนาคปากคลอง
ลพบุรี รวมท่าเรือจังด้านยาวกรุงทิศได้ ๘ ด่านด

กรุงศรีอยุธยาด้านกว้างทิศตะวันตกนี้ มีท่าเรือจัง ๔ ด่านด ต่อเรือจังห้า
บ้านชี ชั่มออกจากกรุงไปวัดไชยารามฯ เรือจังห้าพระยาราชวงศ์สัง ชั่มออกจากกรุง
ไปวัดคลอดช่องฯ เรือจังห้าค่านบนชั่มออกจากกรุงไปวัดกระษัตริย์ เรือจังห้าม้าน
เจ้าพระยาพลเทพ ชั่มออกจากกรุงไปวัดธรรมชาติ รวมท่าเรือจังด้านกว้างกรุงทิศ
ตะวันตก ๔ ด่านด

กรุงศรีอยุธยาด้านยาวทิศเหนือนี้ มีท่าเรือจัง เจตด่านด ต่อเรือจังห้าป้อมสักป
ชั่มออกจากกรุงไปวัดชุมญวนฯ เรือจังห้าม้านน้ำชั่มออกจากกรุงไปวัดตินหัว:
เรือคอโยราชการประจำท้าทึ้งกองกลางวันและกองกลางคืน ที่กำกับน้ำท่วงพระราชน้ำท่วง ชั่มออก
จากกรุงไปชั่นห้าศาลากระเบรฟ่างสระน้ำท่วงฯ เรือจังห้าช้างรังคล่วง ต่อห้าสิน เมืองนี้
ชั่มออกจากกรุงไปวัดสีไฟฯ เรือจังห้ารายชั่มออกจากกรุงไปวัดโรงมัอง ช้างม้าน
เจ้าพระยาจักรกษิห์ห้าทรายนี้ มีศาลาคู่อู่สองหลังสำหรับคนไปมาลักษณะใหญ่
ด้านหน้า เรือจังห้าวัดช่องครวงถนนโรงช้างพระราชน้ำนันน์ ชั่มออกจากกรุงไป
วัดป่าคนตี ครวงถนนมีน้ำร่อง เรือคอโยราชการประจำท้าทึ้งกองกลางวันกองกลางคืน ที่กำกับน้ำท่วงรัง
น้ำริมน้ำมอมหมาไชยน้ำพระราชน้ำนน์บัว ชั่มออกจากกรุงไปชั่นหัววัดนางปลื้มและหัว
ไชลงฯ รวมท่าเรือจังด้านยาวกรุงทิศเหนือ เป็นเรือจังแท้ ๕ ด่านด เรือคอโยราชการ
๘ ด่านด รวมเป็นเจตด่านด

แม่น้ำล้อมรอบกรุงทั้ง ๔ ด้าน มีด่านท่าให้ทุ่ง ท่านบรรอด่านด มีท่าเรือคอโยราชการ
๒ ด่านด มีท่าเรือจังห้าสินด่านด รวมทางคนชั่มแม่น้ำเข้าออกในกรุง ๒๓ ด่านด

มีคลาด เรื่องที่แม่น้ำร้อนกรุง เป็นคลาดท้องน้ำ เป็นคลาดใหญ่ในท้องน้ำมี 4 คลาด คือ คลาดนานามงกะจะน่ารักเจ้าพระนางเชิง คลาดปากคลองคูจามห้วยสู่เราแรก ก คลาดปากคลองคูไม้ร่อง คลาดปากคลองรัตเติมได้สายเจ้าปูนเท่ากัน เป็นคลาด เอก ในท้องน้ำ 4 คลาดเท่านี้

มีคลาดบนบกนอกก้าแหงพระนคร ตามชานพระนครม้า ตามสีงฟากกรุงม้า ติดแต่ในรอบบริเวณในขอนอนใหญ่ทึ้ง 4 ทิศร้อนกรุงเข้ามาระน้ำจากสีงแม่น้ำตรงกรุง และ ชานก้าแหงกรุงนีนค์วายรวมเป็น 30 คลาดคือ คลาดนำรักด่าน้ำพระธาตุคุกสังขอนปางหลวง คลาดล่าว เห็นอวัดคุหาสวัสดิ์ คลาดริมคลองน้ำยา คลาดมาป่าปลา เชิงทานบรรจุ คลาดนำรักแคลลงแล้วดะหาน เกือบ 1 คลาดทำเรือจ้างวัดนางชื่นบ้านไปรดุ เกตุ คลาด ม้านมาตรฐานรัชพิไชย คลาดรัชชันหนารามทลังวัดก็วาย คลาดหลังตึกห้างวิสันดา แควรัช ทกุ คลาดวัดสิงหน่าติกอี้ปุน คลาดวัดทองอนน้อยส่อง คลาดวัดทำรานนำบ้านเจ้าสัว ชัยติกแควยรา 16 ห้อง ส่องชั้น ๆ ถ่างดึงร้านชายของ ชั้นบันคนอยู่ หัวคลาดมีไร่ตี เทอกและไร่เยนรองห้าว ห่ายาแดง ญูนก็องชัยคลาด คลาดม้านปูนวัด เมียนอนน้อยส่อง คลาดม้านจันปากคลองอุณละคราไชย มหฤติยะคราไสเกซี ดึงไร่ออกห้วยคลาด 4 ไร่ ชั้นจ้างทำช่า เรากบบุษุ คลาดมีเป็นคลาดใหญ่ใกล้ห้าง เรือและทางนก มีตึกกวันร้านจันมาก ขายของจันมากกว่าของไทย มีศาลา เจสจันศาลาที่น่องอยู่ห้วยคลาด คลาดม้านกวนออดฉ่อง คลาดทำเรือจ้างวัดธรรมรา คลาดม้านป้อมตรังขอนปากคู คลาดแท้อมคลองมหาสาร ถนนบัณฑิตย์ คลาดวัดชุมญวนศาลาปูน คลาดคูไม้ร่องหลังไร่เรือพะที่นั่ง คลาด นำรักดะไกรสองมานำรักพระเมธุ คลาดช้างรักควายรัตตัว ถนนม้านทำม่อ คลาด ป่าแหลกหลังม้าน เนมรไยมพระ คลาดวัดคุยว คลาดคลองพ้าลายวิมรดป่าแดงหลัง รังพอกเจ้าอาว คลาดวินม้านไร่กุน นำรักฤทธิ์ห้อง คลาดไร่พ่อง คลาดนำรักป่า คนทึ คลาดม้านป่าแหลกทำไขลัง คลาดวัดมะหรัววิมรดม้านญวนหะ เท รวมคลาด บนบกนอกก้าแหงพระนคร 30 คลาด เป็นคลาดใหญ่

ว่าด้วยที่ค้าขายนอกรัฐ

omn ชิมเม้น้ำตึ้งสองสีฟ้าครามกรุงศรีอยุธยานั้น น้ำทูดออกองฤทธิ์พระบาทและราษฎร์ ท่านของค่าง ๆ ขายและประกอบการค้าขายค่าง ๆ กัน เป็นทูปเป็นย่าน เป็นตลาดตามมาหลาย ย่าน สำหรับตัวสักดินน้ำมันงานน้ำมันสูกจะ เมา น้ำมันสำโรงน้ำมันตัวขาย บ้านทูปนี้ง ห้าฝ่าเรือนอยู่ และเรือนหอตัวยไม่ไก่กรุกระแซงบ้าง กรุแสงกันน้ำง ห้าไว้ขายและรับจ้างบ้าง บ้านทูปนี้ง ที่นี่งห้าการหล่อเหล็ก เป็นครกสำคัญและตั้ง เดอะมีพาร์วะและรูปพระอยู่ค่าง ๆ รับจ้างและ ห้าไว้ขาย บ้านทึงสามหัวกนื้อยู่ในย่านสังฆะ บ้านเมื่อปั้นน่อ เข้าม่อแกงใหญ่แลก และกะทะ เดชาหมม ครกขัมม เมือง เดอะไฟตะเกียงได้ตะศันเชิงไฟพาณกุลสีฟ้าขาวยพระ เข้าวาย บราตร์ ตินกะโภนติน บ้านกระ เมืองห้ากระ เมืองญี่เมีย และกระ เมืองเกอต เด้ากระ เมืองขอกระ เมือง อุกซูกขาย บ้านศาลาปูนตั้ง เดากำปูนแดงขาย บ้านเข้าห้องพักจันตั้งโรงดัมสุราขาย บ้านห้าดับบล็อกนื้อยู่ในแขวงเกราะทุ่งชัย บ้านเกราะขาดหล่อพ่อนยา เด้าปูนทองเหอ่อง และ เท้าพาณไม่คุกปูนสนหงษาย บ้านวัดครุยบันนาง เส็งสำหรับไส่น้ำขาย บ้านชิมวัดครุยเส็ง เสือยกระดาานไม้รื้วไม้อุไกหะอย บ้านชิมวัดพาร์วะพักพระมหาเมตตาไทย ห้าแม่งห้อมน้ำมันหอย กระจะน้ำอ่อนถูกปกระจะ ถูกปกระหายและเครื่องห้อมหาย บ้านห้าไอลงตั้งเดาห์เหล็ก ตะปุตะปิงไหญ์น้อยขาย บ้านคนที่บันกระโภนตินกระดาานตินปูกตันไม้ และตะศันเชิงเดาไฟ และบันรูปช้างรูปม้าคุกค่าค่าง ๆ ขาย บ้านชิมวัดโรงช่องแควอนนับบ้านเจ้าพระยาจักรีนั้น พักทูปนั้น เป็นแม่ค้าซื้อกล้วยตินนมยั่นและต้มขาย บ้านเจดดับบล็อกนื้อยู่ในเกราะทุ่งแก้ว บ้าน นาเส็งบ้านหอยแฟลพระราชนาสันนั้น ห้ากระดาษข้อและสมุดคำชาวด้วย บ้านคลองธนูเอก อะเมียดชาวบ้านนั้น ตั้งโรงร้านเสื่อนแพขายไม่ไก่ป่าไม้ไก่สัก ไม่ร่วงขายเส่าไหญ์น้อย เป็นไม้แก่น และไม้หวิ่งรอดต บ้านรวมเขต เจระบูราตร เหล็กน้อยไหญ์ขาย บ้านชิมวัดพิใชย ต่อทุ่นคุ่มพานแวนห้าสองชั้นขาย บ้านนาง เอียนตั้งกำแพงกรุง เสือยไม่สักห้าฝ่าเรือน ปูงเรือน ฝ่ากระดาานและ เครื่องลับฝ่าสำราดขาย บ้านวัดน้ำวนพักจันตั้งโรงติเหล็ก ห้าชวนหัว เหล็กป้านและชวนมะลูขาย

อีบี เรือใหญ่ท้ายแก้วงชาว เมืองพระศิริโภกยฝ่าน เนื้อ บันทุกน้า อ้อยยาสูบ
ซึ่งน้ำดื่มสินค้าต่าง ๆ ฝ่ายเหนือส่องเรือง光芒จอดชาย ตั้งแต่น้ำวัดกัลวย่องมาจนปาก
คลองเกาะแก้ว ที่ได้ปากคลองเกาะแก้วทองมาหน่ออยู่นี้น เรื่อมอยู่ใหญ่ปากกว้าง
๖-๗ ศอก พากมอยบันทุกมะพร้าวหัว แล้วมันส์สูบ เลและ เกลือกช รวมมาจอดชาย ๑

อีบีที่บ้านศาลา เกวียนนี้มีศาลาใหญ่ท้าท้องสองหลังสำหรับ เกวียน เมืองนครราช-
สีหมา และเมืองพระตะบองมาจอดที่ศาลานี้ ในระบุเดือนสาม เดือนสี่ ต่างและเกวียน เมือง
นครราชสีหมาบันทุกสินค้าต่าง ๆ ก้อนน้ำรักซึ่งเป็นนก ผ้าดรางค้าสายบัวซึ่งเป็นน้ำ เกษท่อง
และผ้าตาบัวปอกด้าเดคงา แผลหนังเมื้อ เอนเมื้อ เมื่อแคน ครั้ง ใหม่ก่ำยาน ตີຸກหน่อง
ของป่าต่าง ๆ เกวียน เมืองพระตะบองพากเบนรบันทุกสูก เร็วกระวนใหม่ก่ำยาน ครั้ง
ตີຸกหน่องงาและผ้าปูมแพรญวนทองพารายพดอยเดง และสินค้าต่าง ๆ ตามอย่างเมืองเบน
พากไคราช และพากเบนร เอาสินค้ามาขายที่ศาลาเกวียน ถ้าหากศาลาไม่พออยู่ต้อง^{ดอง}
ปິຸกกระห่อมอยู่ตามแบบนี้น ศาลานี้ เป็นของเจี่ยวไร พากสูกค้า เกวียนและสูกค้าชีบรวมกัน
กันและชร้อมแซรุมต่อ ๆ มา ในระบุสูกค้าต่างและเกวียนนานนี้ ชาวบ้านนี้ก่อข่องกิน
ต่าง ๆ ออกนั่งร้านขายเป็นตลาดครัวที่นี่

แควน้ำวัดสมอวัดบุนวัฒนวนานสามวัดนี้ ชาวเมืองอ่างทองและเมืองลพบุรี เมือง
ชินทร์ เมืองพระพุทธ เมืองสิงห เมืองสุราษฎร์ เมืองอุหาราษ เอื้อช้า เปลือกบันทุกเรือใหญ่น้อย
มาจอดชายที่นี่น แล้วบ้านแควน้ำวัดทั้งสามนี้ตั้งใจงสิโรงกระ เดื่องสีเข้าซ้อม เข้าขาย
ชาวพระนศ แลขายพากโรงดัมสูรา ปึงระบุสำเกา เข้าท่า เข้าสารขายเงินในสำเกา เป็น
เสบียง บ้านปากเข้าสารพากนั่นตั้งโรงดัมสูรา และเลี้ยงสุกรขาย

อีบี เรือระแหงแขวงเมืองตาก แลเรือหน เหี่ยวเมือง เพชรบูรณ์ แม่น้ำบันทุก
ครั้งก่ำยาน เทือกทางกุ้ง เทือกกลุ่ม เลย เทือกน้ำก ได้ห่วยชันน้ำบันยางยาสูบ เน้าหนัง
หน่องงา สรวพสินค้าตาม เพศบ้าน เพศเมือง มาจอด เรือขายตามแควปากคลองสวนสู
ตลอดมาจนน้ำวัดเจ้าพระนางเชิง บ้านในคลองสวนสู พากนั่นตั้ง เดาดัมสูรา เสียงสุกรขาย
แลทำ เส้นหมีแท้ขาย บ้านข่มคาดชาวบ้านนั่นรับ เรือເຫາ เรือห่วงไว้ขาย บ้านสกัดน้ำบัน
ทุกซึ่งแตงและซึ่งขาว เชยน้ำมันงาขาย บ้านคลองเกลือ ชาวบ้านนี้ตั้งใจงสีเข้า

ช้อม เข้าขายหวกโรงสุราและสำเกาซึ่ง บ้านยังบุน ชาวบ้านมีนเป็นชาวไทย ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ลังบ้านติกยังบุน ชาวบ้านนั้นรักษาเรื่องน้อยใหญ่และคงสำเกาไว้ขาย และรับไม้กงกลางไว้ขายหวกทำพื้นสีเขียว บ้านจ้างกำแพงนอกรถกรุงศรีธรรมราช เสียเวลารับภาระหนัก จนตั้งใจลงย้อมครามค้าแลกภัยและค้าขาย บ้านนี้วนบานกะจะมีเรือปากได้แยกกว้างสามวาดินศอกหวกสูกค้าเจ็นแยกแยกจากหมอดสมอย่างน้ำตาลชาบน้ำตาลกรวด สาบสูเมดใหญ่และ ก้ามสัน จันท์แดงหวานด้วยค้ากระแซง เดย์และสินค้าต่าง ๆ นำมไปได้ แยกแยะนี้มีแพโดยหวกสูกค้าไทยเจ็นแยกเทศแยกจากนั้นร้านแพชายส่วนสิ่งของต่าง ๆ กันตั้งสองฝ่ายสั่งแม่น้ำตั้งแต่ท้ายปากคลองวัดสุวรรณาราม ตลอดคลองมาจนน้ำพระราชน้ำวังหลัง และนี่เป็นสั่งพระนคร แต่สั่งพระนครนั้นแพจอดตั้งแต่ท้ายวัดเจ้าพระนาง เชิง ตลอดมาจนท้ายวัดทุทธิ์ไธย สวรรค์และเดย์ไปจอด เป็นรั้วยะจันน้ำวัดใช้บริพัฒนาราม และแม่น้ำคลองคลอดมีแพสูกค้าพาณิช จอดตั้งตะวันตก ตั้งแต่ปากคลองตะ เตียน เรียรายหินมาถึงน้ำวัดแยกตะ เก็บมีสูกชุมมากขึ้น มาจนถึงท้ายวัดกุฎีบางกะจะ ตรงวัดเจ้าพระนาง เชิง ตั้งตะวันออก ตั้งแต่ท้าย เกาะ เรียนมีแพจอด เรียรายหินมาจนถึงท่า เสือร้าน มีแพสูกชุมมากหินมาจนถึงท้ายวัดเจ้าพระนาง เชิง ประมายแพเดบบิช เวพกรุงศรีอยุธยาตอนพระนครนั้น รวมสักสองหมื่น เศศพันปลาย เป็นแน่ ทั้งแพอยุ่และค้าขายในแขวงชั้งหัวครอมกรุง ไม่น้อยด้วยมาจากการ ส่องหมื่น เศศพันเดย์ เป็นแน่

ครื่นถึงประดุลนสำ เก้าพัด เข้ามาในกรุง เป็นมรดุ เทศกาลหวกสูกค้าพาณิชสำ เก้า จันและสูกค้าแยกสูป สูกค้าฟรังกำยัน สูกค้าแยกกุศราษ และหวกสูกค้าแยกสูดแยกชามาลาญ แยกเทศฟรัง เศศ ฟรังไกสังไปรตุ เกศวิลัยดาอิศมันยอนอังคฤทธิ์ และฟรังด้าฟรัง เมืองสังกุมี่ แยกเกาะ เนินพ่อค้าพาณิชคุณสำ เก้าสูปกำยันแล่น เข้ามาทอดสมออยู่ท้ายคู ขันสินค้าหิน มาไว้บนตึกห้างในกำแพงพระนครกรุงศรีอยุธยา ความที่ของคนซื้อและเช่าต่าง ๆ กัน เปิดร้านห้างตึกขายของตาม เหศตามภายนอก

อนึ่ง ที่น่าท่าประดุลห้าหอยนั้นมีเรือสูกค้าชาวท่อ มากด้วยหอยเมงคู่หอยตะหง ปูหอยเมงด้วยปลาหอย่างและสอดมังงะ ย่านป่าจากชาย เซือกกระแซงห่วยได้น้ำมันยาง หมัน เรือ ความร้าน เรือนแพและมีเรือปากกว้างแม่ศอกสินศอกบันทุกจากมาจอด ราย ย่าน

บ้านเริ่มวัดชุมพรเมืองชาวบ้านย่านนี้ เอาผ้าขาว เทศมา เวียนพิมพ์ตีพิมพ์เป็นตอนต่อผ้าอ้ายน้ำจดชาย
บ้างต่อใบไม้อุ่นส่าหันไส่สะไว้ขายก็ทดลองบ้านฯ ย่านบ้านท่ากาเมืองก่อฯแพงกรุง เป็น
บ้านแขกเก่าพวกแขกนั้นพื้นเชื้อก เปธิอุกมะพร้าวตีเป็นสายสมอ ชาวເສັ້ນທີ່ມີງຍາວສາມສິນ
ຈາກໆ ອັນທີ່ຫ່າຍຈົ່າວີ້ນໍາຕົ້ນວ່າ ชาຍແກ່ນໍາຍກໍາປັ້ນສຸລູປ່າເກາ ແລະໃໝ່ຊຸດຊຸດນຸຫຼືດ້ວຍ ເປີອັກ
ນະພົວວັນ ເອຸນນາງແຄຣາຍງົງ ທີ່ດັ່ງການໃຫ້ແລກທ່ານຸ່ງ ຍ່ານມັນທ້າຍຄູພວກແກກຈາມສານເສື່ອ
ສິນໄດ້ສິນໄຫຼູ່ນ້ອຍຈາຍແລກສຸກຂາຍ

ອັນຈີ່ ສູກແກກຈາມສາຍມັນຖຸກທຸກທຸກເກາະແລກຫວາຍດະຄ້າກະຮະແໜ່ງ ເດຍ ສ່ວນເກົ່າອັງ
ສິນຄ້າປາກໄດ້ ບັນຖຸກເຮືອປາກກວ່າງເລີນສົກສາມວ່າ ນາຫໂດສມອຫາຍອູ່ທີ່ດຽງປາກຄອງຄູຈາມ
ມັນທ່າຮານຮັບພ ເນື້ອງຫຼືໄວ້ຫ້າຍ ແລະພວກສູກຕ້າເຈັນແກກຝົ່າໆ ເສດລັງກອຸນວິດັນຕາໄປຮູ້ເກົກ ພວກນີ້
ຈົບຊີ້ວິໄວໄສ່ຄ່ານໄສ່ປູນ ບັນສົກດຳນັ້ນທັນທຶນວັດທຸກໄອຍສວົຮົກ ພວກນັ້ນທີ່ສົກດຳນັ້ນມັນງາມແລກ
ນັ້ນມັນສູກໃນໜ້າຍ ບັນເຊີງຈະໄກຮນອກກໍາແພງຫວະນຄ ຂາວມັນນັ້ນດັ່ງໄວງຮ້ານຂາຍເສາໄມ້
ເຕັ້ງຮັງແລກມີຮອດພົງໃນໄຟປ່າແລກມີຈົກໃມ້ຄ້າມາແດ່ມັນອ້າພວາງ ອັນຈີ່ ເຮືອປາກໄດ້ປາກກວ່າງ
6 ສອກ 7 ສອກ ຂາວມັນຢື່ສາຮນັ້ນແທອມ ເນື້ອງເຫຼວງຫຼື ແລະມັນງາມຕະຫຼຸນແລກມັນງາມ
ທະຫຼຸນທຸກກະປີ ນັ້ນປາປຸ່ເຄມປາກຖຸ ເຮົາປາກະພົງປາກຖຸປາກະບະ ເນຍ່າງມາຈອດ ເຮືອຈາຍແວກ້າຍ
ວັດເຈົ້າພະນາງເຊີງ ບັນປູນເຮືອວັດ ເຫັນທ່າປູນແຕ່ງຂາຍ ບັນພະຮກຮານຈາວມັນນັ້ນຈົບປາ
ທຸນອເກຮະຫານນາ ເວ່າຍ້າມັງໄສ່ເຮືອມາ ເວ່າຍ້າມັງ ໃນຮະຫຼຸກຫຼຸ່ມສົງການນີ້ ຂາວກຸງຫຼື້ອ
ປົກລົງທ່າກາຮູ່ມູງ ບັນເຮືອວັດຄລອດຂ່ອງ ພວກແກກຕາມືກອັກຕ້າໄຫມຕ້າດ້າຍ ເປັນຜ້າທີ່ນັ້ນຜ້ານ່ວງເກີ້ຍ
ນ່ວງດອກຂາຍ ບັນນ່ວ່າວັດຮົງຮົງຮົດຮ້ານອກນັ້ນ ທ່າໄອງໃນໜັກໃນໜັກໄຟໄຟໄຟ ເລື່ອກແລກເຄົ່ອງສູກສ່າຫັນ
ຕະດໍາງ ຖ້າໄວ້ຫ້າຍ ບັນປົ້ມຫົວແທນພວກແກກເກົ່າແລກຈາວ ເກົ່າຈັນນັກອັງຈັນແລນກກະຮະຈານນ່າ
ຕາຍເທື່ອວ່າເວ່າຂາຍ ແລະຈັນນັກສື່ຂນ່າມຸນກປາກຕະກໍ່ວ່າ ນັກແຕ່ງອີງ ນັກຈະທີ່ນັກກະຮະຈານ ເປັນ ໄສ່
ກຮງຮັງໄປເທື່ອວ່າເວ່າຂາຍ ໄທ້າວຫວະນຄຫຼອປົກລົງ ເນື້ອຮູ້ເທັກສາລກຈຸ່ນສົງການນີ້ທີ່ແມ່ນນັ້ນ
ຫົວແທນນ່ວ່າວັດງົງເຫຼາຫອງ ໄດ້ສາສ ເຈົ້ານາງທີ່ນັກອື່ນນັ້ນ ພວກຈົນດັ່ງໄວງດົ້ມສູງຮາແລກເສື່ອງສູກຂາຍ

ອັນຈີ່ ເຮືອໄຫຼູ່ຫ່າຍແກວ່ງຈາວ ເນື້ອສວົຮົກໄອກຍໍ ແລະຫົວເມືອງໜ້າຍ ເນື້ອບັນຖຸກສິນຄ້າ
ດໍາງ ບ້າຍເຫື່ອມາຈອດ ເຮືອຈາຍເວັນນັ້ນແລກໃນຄລອງໄຫຼູ່ວັດທາດູໃນເທັກສາລ່ານ່ວ່າ
ຮວມທີ່ຄ້າຂ້າຍນອກກໍາແພງກຸງ 52 ດ້ວນຄ

ว่าด้วยเรื่องต่าง ๆ ในใจ

omnig กรุงศรีอยุธยาเนื้นเมืองเรื่องเรื่องต่าง ๆ อยู่นักก้าแห่งพระนครเป็นอันมาก omnig ที่ย่านบ้านวัดท่าการร่องน้ำ ตึ้งใจเรื่องน้ำจิตแคลห์นึงสามสิบหลัง เสาไม้มะค่าหัสดงความบุญ กระเบื้องลูกปู กหลังหนึ่งไว้เรื่องน้ำ 10 หลังม้า 6 หลังม้า ตามเรื่องใหญ่เรื่องเล็กมีบุญ หมื่นและไหว้หอบวงซักษาทุกเดือน ถ้ามีราชการทรงครามก็ยาและเงนออกจากอยู่ในใจ ไปใช้ราชการได้พร้อมเพรียง 200 ล่า omnig ได้ปากคดองตะเตียนน้ำเมืองเรื่องห่อใหญ่ม้อย ต่าง ๆ ไว้ในใจในอยู่ใจเรียงกันตามแม่น้ำใหญ่ ท้ายเรื่องอยู่ปากอยู่ค่าเรื่องวางแผนแม่น้ำทุก ล่าใช้ใจละล่าม้า ใจละสองม้าเมืองเรื่องใหญ่ท้ายส่าเกา เป็นเรื่องหะและสามสิบล่า เรื่องเล็กท้ายปลา เรื่องหะเหลือยกหัวด้วยไม้ตะเตียนทึ้งสื้น ใจนี้นักเสามีมะค่าหัสดง บุญกระเบื้องลูกปู มีฝาและประดับมีลูกซักษาทึ้งนายและไหว้ พระยาราษฎร์หงส์ได้ว่าก่อสร้างและ เป็นแบบกอง แต่เรื่องน้ำจิตนี้นพะยอมห่อมาด้วยได้ว่าก่อสร้างและซักษา ที่ก้าม้านทำ เรื่อง ข้ามน้ำน้ำ มีอยู่ส่าหัวต่อกำบันและส่าเกาหอบวง เรียงกันสินแปดอยู่ก่อกำบันและส่าเกาที่อยู่ริม ก้าแห่งพระนครมือญ 4 ลูก ที่ได้ประดูไซห่องอยู่ ที่มาดองสองอยู่ เป็นอยู่หอบวงเก่ามาแต่เดิม omnig ใจเรื่องพระที่นั่งชัยใจใจ ขาวใจใจ แต่ละใจนั้นขาวเส้นห้องนึงก็มี ขาวเส้นหัวใจ ก็มี ขาวเส้น 10 วา ก็มี ใจนี้เสามีมะค่าแปดเหลี่ยมหัสดงคำมีพิส่องข้างชัยขาว มีช่องฟ้าห้องหงษ์ใหญ่ใจ ฝา ก่อ เป็นหนังอิฐใบกู่น้ำมีช่องลม ใจเรื่องขาวเรียงมาตามน้ำ สิงน่ารักดินท่า ใจเรื่องวุปสัตว์แล เรื่องดันเรือไซห้องสื้นสึ้งยีสินใจ ใจ ใจห้าล่าม้า ใจล่าม้า แต่ใจเรื่องห่อใหญ่บนบกเริ่มศาลากระเบนนั้น เสาต่ออิฐฝาอิฐหัสดงความบุญกระเบื้องมีจังฟ้าใจ ใจเรื่อง ใจเรื่องหีศะหะคุณพาหนะพระที่นั่งก้าปาง ใจเรื่องหีศะวุปยกันมีปึกเรียกว่า พระที่นั่ง อสุรَاวายกษ์ล่า ใจเรื่องชัยอยู่บนบกที่คูในร่องเรียงกันมาจนถึงวัดดินท่า ใจเรื่อง พระที่นั่งหีศะหงหงพาหนะ พระที่นั่งก้าปางล่า เรื่องหะคุณพาหนะสองล่า ส่าหัวน ทรง เสต็จไปประพาษทรง เบตปลาอนากฉลามตามชายทะเล

omnig เรื่องพระที่นั่งก็งใหญ่ที่แก้วซักรูปมีขาวล่า ชื่อสุวรรณยังกรหัสดงชัยล่า เรื่องพระที่นั่งก็งรองทรงชื่อสุวรรณพิมานไชยขาวล่า ชื่อสุวนุติพิมานไชยชัยล่า เรื่อง แก้วคอกของขาวล่า omnig เรื่องสาลิกาล่องลมชัยล่า เรื่องหองแพ่นฟ้าชัยล่า เรื่อง

ทรงแผ่นฟ้าข่าวล่าฯ เรื่องเอกสารไขข้อความ 4 ฉบับ ชื่อสืบทอดหมายกรล่าฯ ชื่ออำนาจชุดนาศนล่าฯ ชื่อปราสาทอ่านวินทรล่าฯ ชื่อสินอุปราชเวศล่าฯ เรื่องเอกสารไขข้อความ 4 ฉบับ ชื่อชุดนิมาน อ่าน เวศล่าฯ ชื่อศิริเกศบันลังก์ล่าฯ ชื่ออาศนกุชชั่งล่าฯ มันยงนาเวศล่าฯ และเรื่องพระที่นั่ง สีศานราคราช เจดีย์ 2 หลัง ชื่อพิมานวาสุกธิล่าฯ อิกล่าฯ ชื่อศรีเมืองคงนาศินทรล่าฯ มีบุญกอกบุญกลางล่าทุกคลา เป็นพระแท่นบันลังก์พระที่นั่งทรง กลางลักษณะมีจุดเด่นและเด่นเฉพาะ กลางลักษณะมีแต่บุญบากเท่าไม่มีบุญ และเรื่องเหราอ้อยต่องสมุหล่าฯ มีห้องคามัญถังก์ ศีรุจ่อฟ้า และเรื่องวุปสัตว์ต่าง ๆ มากมายเหตือที่จะหารู้ เรื่องเหล่ามือญี่ในโรงฉ้อฟ้า หึ้งสื้น ในโรง เรื่องนี้นักชุดอุทุกโรงมีทำนบ่น่าโรงส่าหรับปิดหน้าในโรงนี้มีเส่า เดาเมื่อทุกโรง ด้วยเจ้าเรื่องชื่นคานก์ เปิดห่านบ่น่าโรงเสีย ให้น้ำไหลเข้าไปในอุ่นเดมแล้ว เจ้าคานหาด เเส่าเดาม่อไว ครั้นน้ำลงแห้งห้องเรื่องก์ตึงอยู่บนคาน แล้วปิดห่านบ่าวไวน้ำออกให้หมดใน นั่น แต่เรื่องพระที่นั่งศรีสักคลาด และเรื่องพระที่นั่งกรานชัยข่าวทึ้งปวงนี้น อยู่ตามโรงๆ วัดคินท่าเรียงต่อกัน และเรื่องตั้งเรื่องกัน เรื่องกระวนด่าง ๆ ก็อยู่ในโรงแต่ช่วงเวลาและชั้ย เป็นอันมาก ฝ่าย เรื่องพระที่นั่งนั้น ตือพวกบ้านให้เรียงบ้านพุทธ เอ้า เป็นหนังงานหมายมีเจ้ากรรม ปลัดกรรมนายกองปลัดกองนายหมุนนายหมวด แต่พระอินทร์เทพบ้าว่าพวกฝ่ายชัย พระพิเรนทร์ เทพบ้าว่าพวกฝ่ายชัย ตามคำราในโบราณราษฎร์ เห็นสิ่นมา พวกฝ่ายนั้นได้พระราชาทาน ตราภูมคุ้มห้าม ด้านขอนอกอาการตลอดไม่ต้องเสีย โปรดพระราชาทานให้เป็นกำลังแกร่งราชการ บีบมีงใช้ราชการสามเดือน แต่ฝ่ายล่าหุงทุกทุก

ว่าด้วยในพระนรากรกรุงศรีอยุธยา

จะกล่าวถึงกฎหมายในพระนคร ตั้งอยู่บนเกาะหนองไสในประเทศสยามมีแม่น้ำล้อม รอบ เกาะฯ เกาะนี้มีลักษณะคล้ายรูปสำเภาขนาด ลักษณะอยู่ทิศเหนือและทิศใต้ ด้านกว้าง ข้างรูปศีศะสำเภา มีน้อดอยู่ทิศตะวันออก ด้านก่อสร้างข้างท้ายสำเภาอยู่ทิศตะวันตก มีก้าแพงก่อ ด้วยอิฐบ้างศิลาและม้าง ก่อด้วยศิลาແคงม้างล้อมรอบ เป็นพระนคร พระนามกรีฑากุรุ่ว กรุงเทพมหานครนราหัวราชราวดีศรีอยุธยา ก้าแพงตึ้งแต่หินดินสูงสุด ในสีมาสามวา มีชาน เสิงเหินซ่อง เมินบันพหโดยสูง 8 ศอก มี้อมค่ายคุประดู่ใหญ่ม้อยเรียงรายล้อมรอบพระนคร ด้านยารว้อยเล้มเศษ ด้านกว้างห้าอิม เล้มเศษ พระยาคามมีในฉบับพระด้าหัวชุมหอบลังห้าน

กล่าวไว้ว่า กรุงศรีอยุธยาเน้นตั้งคืนศิศะวันออกเรียนขวา ตั้งแต่ป้อมมหา自在ท้ายห่านมรา
มาถึงประตูใหญ่ ชื่อประตูห้าชั้งรังสินหนบ瓦 ศิห์ห้าชั้งรังน่า แล้วจึงมาถึงประตูใหญ่ชื่อ
ประตูอนวนน้ำ ประจำท่าพระราชรังสินหนบ瓦 ศิห์ประตูอนวนรังน่า จึงมาถึงประตูช่อง
ทุกสามช่อง แล้วจึงมาถึงป้อมวัดฝาง แล้วจึงมาถึงประตูช่องทุกช่อง จึงมาถึงประตูใหญ่คลอง
น้ำชื่อประตูหอชุดนไชย แล้วจึงมาถึงประตูช่องทุกสามช่อง จึงมาถึงประตูใหญ่ห้านไม้ให้
ເວາຄหออก ชื่อประตูเจ้าจันทน์ แล้วมีประตูช่องทุกช่องสองช่อง จึงมาถึงป้อมปืนตรงเก้าะ
แก้ว แล้วมีประตูช่องทุกช่อง จึงมาถึงป้อมกรุงศรีอยุธยาด้านตะวันออก เสียงได้ดัง
ไก่ยสมบุติเรียกว่าหัวสาระกา ที่ด้านออกตรงนี้คล้ายกับที่ตอนเสมอสาเกา สุดท้ายด้าน
ตะวันออกเพียงนี้

กรุงศรีอยุธยาด้านยาวทิศใต้ ตั้งแต่บุ่มกรงที่ด้านหลังหัวสาระกามานี้น มีประตูช่อง
ทุกหนึ่งจึงมาถึงป้อมปืนใหญ่ แล้วมีประตูช่องทุกช่อง จึงมาถึงประตูป้อมปืนใหญ่ก่อตัว
ศิลาและมั่นคง เมืองแรงสูง ๓ วา สองศอก ป้อมมีสูงกว่ากำแพงกุ่ง ๒ ศอก มีชานชาลา
รอบป้อมกว้างสามวา มีกำแพงแก้วล้อมรอบชานป้อม มีประตูช่องทุกช่องห้ายป้อมประตู
ห้างหวานป้อมประตู ประตูทึ่งสองนั้น เดินออกตามชานป้อมใหญ่ได้รอบป้อม มีเป็นแซกตาม
ช่องแปดกระบวนการ กั้นล่างป้อมใหญ่ร้างเกวียนบันจุกช่อง ๑๖ กระบวนการ ป้อมใหญ่มีชื่อ
ป้อม เพชร ตั้งอยู่ตรงเม่น้ำตะอาทิตย์ทางกระจะป้อม แล้วจึงมาถึงประตูคลองน้ำชื่อในไก่
แล้วมีประตูช่องทุกช่อง ๕ ช่อง จึงมาถึงป้อมอกไก่หนึ่ง แล้วมาถึงประตูช่องทุกช่อง ๒ ช่อง
จึงมาถึงประตูใหญ่คลองน้ำชื่อประตูเงิน แล้วมีประตูช่องทุกช่อง ๒ ช่อง จึงมาถึงประตูใหญ่
คลองน้ำชื่อประตูเทสี จึงมาถึงห้าด่านซึ่มีประตูช่องทุกช่องห้าย จึงมาถึงป้อมปืนตรง
ปากคลองทุกสามแล้วมีประตูช่องทุกช่อง อยู่ในด่านห้าซี แล้วถึงประตูใหญ่คลองน้ำชื่อประตู
ไชย แล้วมาถึงประตูช่องทุกช่อง ๒ ช่อง จึงมาถึงประตูใหญ่ชื่อประตูชະไกรน้อย แล้ว
มาถึงประตูช่องทุกช่อง ๓ ช่อง จึงมาถึงประตูใหญ่ครองน้ำชื่อประตูชະไกรใหญ่ แล้วมาถึง
ประตูช่องทุกช่อง ๒ ช่อง จึงมาถึงป้อมปืนตรงปากคลองคลาราไชย แล้วมีประตูช่องทุกช่อง ๑
สุดด้านยาวทิศใต้เพียงนี้

กรุงศรีอยุธยา ด้านกว้างทิศตะวันตกตั้งแต่หัวเดียวลงไชยมาบ้านซึ มีประตูช่อง
ทุก ๓ ช่อง จึงมาถึงประตูใหญ่ชื่อประตูคลองน้ำแกบน แล้วมีประตูช่องทุก ๒ ช่อง จึง
มาถึงประตูใหญ่ชื่อประตูห้า พระราชนรังหัสดง แล้วมีประตูช่องกุฎสองช่อง จึงมาถึงประตู
ใหญ่ชื่อประตูคลองกลางมหาไชย แล้วมีประตูช่องทุก ๓ ช่อง จึงมาถึงประตูใหญ่ชื่อประตู
คลองฝาง แล้วมาถึงป้อมปืนตรงแม่น้ำท่าวัดลมซึ่งป้อมสักกบ ลูกด้านกว้างตะวันตก

กรุงศรีอยุธยาด้านยาวฝ่ายทิศเหนือนั้น ตั้งแต่ป้อมสักกบนั้นมาตามด้านเหนือ
มีประตูช่องทุก ๑ จึงมาถึงประตูใหญ่ออกไปคลองขายปลากดซึ่งประตูสักกบ แล้วมาถึง
ประตูช่องทุก ๑ จึงมาถึงป้อมปืนใหญ่ ก่อในที่ซึ่งป้อมสุพรรณ แล้วมีประตูช่องทุก ๑
จึงมาถึงประตูใหญ่ชื่อประตูห้าห้าน แล้วมาถึงประตูช่องทุก ๑ จึงมาถึงประตูใหญ่ชื่อหมูทะลวง ๑
ประตูมีส่าหรับ เวียหระคหะหะ เจ้าอุกเตอ แผลหะเจ้าหอกาน เออลัง เวื้อนบวนแห่ไปด้วย
พระเหลินที่ในพระเมธุรัตน์ใช้รักนาราม แล้วมีประตูช่องทุก ๑ แล้วจึงมาถึงประตูใหญ่
คลองน้ำอุ่นร่องนุนก้าแหงพระราชนรังหัสดงนั้นซึ่งประตูปากห่อ แต่บุนก้าแหงพระราชนรังหัสดง
ด้านตะวันตกไปจนบุนกุ้งก้าแหง พระราชนรังหัสดงด้านครันออกนั้น มีประตูใหญ่ชื่อประตูห้าหัน ๑
แล้วมาถึงประตูช่องทุก ๑ จึงมาถึงประตูใหญ่ชื่อประตูห้าหัก แล้วมีประตูช่องกุฎสามช่อง
จึงมาถึงประตูใหญ่ช้างลงอย่าน้ำ ซึ่งประตูห้าหิน เมือง ที่ริมท่าสิน เมืองนั้น มีโรงช้างระหว่าง
ค่ายนออกก้าแหงกุ้ง ริมน้ำโรมสีห้องให้ช้างพลาหยห้องจะช้าง สีช้าง แล้วด้านมาถึงประตูช่อง
ทุก ๑ ริมก้าแหงออกไปทุ่ง จึงมาถึงประตูช่องกุฎมหา เครโนนั้น ที่ตรงนั้นเขากิดอ่าน
แม่น้ำไทยเข้ามาได้ถนนหดวัง น้ำนั้นไหลทุกเลี้ยวตามลักษณะภูมิประเทศ ติดฟังหอดินເຫາ
มุดมาได้บน ตะหานนาค กระแสงน้ำไทยเข้าในห่อที่สังนั้นโดยแรงน้ำในห่อไทยออกนามา
บันจะคลองประตูเข้าสมี ด้านนั้นมาถึงประตูช่องกุฎสองช่อง จึงมาถึงประตูใหญ่ชื่อประตู
ห้ากระลาไห แล้วมีประตูช่องกุฎอีกสองช่อง จึงมาถึงประตูใหญ่ คลองน้ำชื่อประตูเข้า
เป็ดกบ แล้วมีประตูช่องทุก ๑ จึงมาถึงป้อมปืนซึ่งป้อมจ้าป่าพล แล้วมีประตูช่องทุก ๒
ช่อง จึงมาถึงป้อมปืนใหญ่ชื่อป้อมมหาไชย อุ่นร่องนุนก้าแหงพระราชนรังหัสดงน้ำ ลูกด้าน
ยาวทิศเหนือเท่านี้

ตามก้าแหงรอบกรุงศรีอยุธยานั้น มีป้อมปืนใหญ่ ๙ ตัวซึ่งส่องป้อม มีประตูใหญ่
มียอดหัวแดงซึ่งสามประตู มีประตูช่องกุฎหกสิน เอคประตู

ว่าด้วยในก้าแห่งพระบวรนคร

ตึ้งค่ายผนบบ้านหล่อรักษามหาพระบวรนคร

ภายในก้าแห่งพระบวรนครกรุงศรีอยุธยา มีถนนหล่อวงซื่อ มหาชัยยาอยู่กลางพระบวรนคร กว้างหกวาปูศิลาลง เรียบร้อยสำหรับมีการไทย ได้ตั้งกระบวนการแห่แห่นยาตรา และจะอนาน ช้างม้าพระที่นั่งค้าง ๆ และแห่กระบวนการกฐินยก เป็นการแห่ด้วยช้างม้าแห่ด้วยยานคานหามม้า ทางพระราษฎร์กฐินหล่อวงประจาย แห่มาไตรแล้วเจดวันจึงได้เสด็จพระราชนาถพระกฐิน ตาม พระอรามหล่อวงทึ้งทางยกทาง เรือ ถนนหล่อวงมีเป็นที่แห่นภาคหล่อวง และแห่พระบรมศาสนและ พระศพค้าง ๆ ตั้งดันกระบวนการแต่ประดุจใช้พิศได้พระบวรนคร อื่นค่ายปืนนั้นตั้งแต่ถนนน้ำรัง คราบ นาปุสัยถนนรังคราตั้งค่ายผนบบ้านหล่อ ตรงประดุจทำสิบ เมี้ยง ค่ายผนบบ้านหล่อ ตั้งสุดหัวถนนน้ำระกั่ว ค่ายผนบบ้านหล่อตั้งที่หัวเลื่อยถนนป่าโภน ค่ายผนบบ้านหล่อตั้ง หัวถนนป่าเกรียงทำพระปะเตียง ค่ายผนบบ้านหล่อตั้งหัวถนนป่าเกรียง ค่ายผนบบ้านหล่อตั้ง หัวถนนป่าเกรียงทำพระปะเตียง ค่ายผนบบ้านหล่อตั้งหัวถนนป่าเกรียง เมี้ยง ค่ายผนบบ้านหล่อตั้งหัวถนนป่าเมืองกุ้ง ค่ายปืนบ้านหล่อตั้งหัวถนนป่าไม้ป่า เทอกว่รวมกัน ค่ายผนบบ้านหล่อ ตั้งหัวถนนป่าป่าป่า ค่าย ถนนบ้านหล่อตั้งกลางถนนค่า เซี่ยวะ ค่ายผนบบ้านหล่อตั้งหัวถนนตะ แสงแกง ห้ายตะแสงแกง ค่ายผนบบ้านหล่อตั้งหัวถนนป่าต้องตรงจวนเจ้าพระยาพระคลัง ตั้งหัวถนนป่าต้องตรงทำจางประดุจใช้ ค่ายผนบบ้านหล่อตั้งร่องพระราชวังหล่อวงนั้นซื่อ ค่ายปืนบ้านหล่อตั้งหัวถนนไรม้าไซยุกน ตรงประดุจจารมีทิมรา ค่ายผนบบ้านหล่อตั้ง บุนวัดธรรมมิกราชตรงก้าแห่งคันห้องสมานน้ำจักรวัติ ค่ายผนบบ้านหล่อตั้งหัวถนนคลาด เจ้าหมน ค่ายผนบบ้านหล่อตั้งทรงศากาสารนาญชีริมไรมสัก ค่ายผนบบ้านหล่อตั้งตรง ป้อมกลางตรงวัดสี เมี้ยง ค่ายผนบบ้านหล่อตั้งตรงบุนจะ เสี้ยววนน้ำวัดระชีง ค่ายผนบ บ้านหล่อตั้งตรงบุนบ้มจะ เข้ามาห้ายสารแก้วในพระราชนาถ ค่ายปืนบ้านหล่อตั้งบุน ป้อมปากห่อ จะ เสี้ยววนป้อมประดุจม้าอยุคจนพระอ่อนวนน้ำปะท่า ตั้งค่ายผนบบ้านหล่อ ต้อมพระราชวังหล่อวงเย็บค่ายอตามถนนหล่อวงในก้าแห่งพระบวรนครสิบหกค่าย รวมทั้งสิ้น เป็น ยี่สิบสี่ค่าย ค่ายผนบบ้านหล่อ

ว่าด้วยคะแนนในพระนรา

ภายในกำแพงพระนรากรกรุงศรีอยุธยา มีคะแนนชั้นคลองใหญ่ท่าด้วยอิฐสินห์ค้ำบลัง
ท่าด้วยไม้สินห์ค้ำบลัง รวมด้วยกัน เป็นสามสินค้ำบลัง แต่ถนนที่คลองนี้นับคะแนนไม่ชั้นคลอง
ท่อซดนไชยฯ คะแนนอิฐชั้นคลองประดู่ในไก่ จะเดียวมาหอชุดนไชยฯ คะแนนไม้ชื่อ
คะแนนสีแสกฯ แล้วมาถึงคะแนนไทรชื่อคะแนนหัวจะกวางฯ มาถึงคะแนนอิฐตรงประดู่ในไก่
ชื่อคะแนนในไก่ฯ คลองประดู่เข้า เป็นอีกคะแนนต่อตรัตนประดู่ซึ่งมีคะแนนชั้นคลองนี้ก่อตัว
ศิลาลงชื่อคะแนนช้างฯ จึงมาถึงคะแนนอิฐชื่อคะแนนถนนป่ากานฯ จึงมาถึงคะแนนไม้ชื่อ
คะแนนวัดธาตุฯ จึงมาถึงคะแนนอิฐชื่อคะแนนชีกุนฯ จึงมาถึงคะแนนไม้ชื่อคะแนนวัดชุม
เมืองใจฯ จึงมาถึงคะแนนอิฐชื่อคะแนนพลาเจนฯ มีคลองน้อยติดมาแต่คลองไนไก่มาออก
คลองประดู่ซึ่ง มีคะแนนอิฐชั้นคลองน้อยนี้ ชื่อคะแนนม้านตอกไนเหลิงฯ คลองประดู่
เทศมีเข้ามานอนคลุปากสมุท กิตแม่น้ำในคลองกล่องกลางพระนราไก่ให้หล่อออกทางคลองคะแนน
นาค มันจะกับคลองประดู่เทศ มีคะแนนอิฐตรงถนนม้านแยกไห่ย์ ชั้นมาถอนน้ำหนาและ
ชื่อคะแนนวนรายฯ มีคลองน้อยติดมาจากคลองไห่ย์ประดู่ซึ่งนามาหอออกคลองประดู่เทศ
มีคะแนนอิฐ เตินมาถอนน้ำหนาแยกไห่ย์ ชั้นมาศาลาอาไศรย์ที่ถอนน้ำหอยู่ชื่อคะแนนป่าหอยูฯ
แล้วมีคะแนนอิฐ เตินมาแต่น้ำวัดต่อเย็บห้ายม้านแยกไห่ย์เจ้า เช่นดวงมา ออกรอบหนองครง
น้ำวัดตัวหันด ชื่อคะแนนวัดตัวหันด คลองประดู่ไชยตรง เช้า มาถอนน้ำดลงแกงมูรต
ป่าใน มีคะแนนไม้ชั้นคลองชิมหาราคลังสินค้าไกลป่าตอง และเตินช้างเข้าไปรัตน์รัตน์วัด
ชื่อคะแนนวัดซกรวดฯ มีคะแนนอิฐชั้นคลองน้ำรัตน์รัตน์หุทธาราม ชั้นมาถอนน้ำหอยู่สอดนน
วัดพระงาม ชื่อคะแนนม้านตินสอฯ มีคะแนนไม้ชั้นคลองม้านช่างเงินชั้นไปรัตน์ป่าใน
ชื่อคะแนนม้านช่างเงินฯ ล่าคลองประดู่ไชย เสี้ยวไปทางตะวันออก มีคะแนนไม้ชั้นคลอง
นันตรองถนนป่าผ้าเชียว ช้างไปบ้านพระมหาณผ้ารัตน์ป่าในและไกลในดอยราม ชื่อคะแนนม้าน
ใบดอยรามรัวฯ มีคะแนนไม้ตรองหัวถนนป่าสูกช้างไปถนนน้ำรัตน์สักชื่อคะแนนนาคฯ ล่าคลอง
ประดู่ไชยมีคลองน้อย เสี้ยวทางตะวันตก ไปออกคลองชะไกรไห่ย์ มีคะแนนไม้ชั้นเข้ามา
ถนนป่าคลองชื่อคะแนนชูฯ มีคะแนนไม้ตรองชะไกรน้อยชั้นมาถอนน้ำดกองม้านม่อชื่อ คะแนน
ม้านม่อฯ คลองประดู่ปากห่อตรองออกประดู่ชะไกรไห่ย์ มีคะแนนไม้ชื่อคะแนนชุมไก่ฯ

มีคะแนนไม้ต้องถอนนัดชิงวิด ข้ามคด่องไปวัดกุฎีสังฆ ซึ่งคณะกรรมการทางชง มีคะแนนอิฐตรง
ถอนตะแคงแกง ข้ามคด่องไปถอนผลาราชีื่อคะแนนล่าเทย มีคะแนนอิฐตามมหาโภคราชที่
ขุนนางเข้าเฝ้ายังพระที่นั่งทรงบินนั้น ทรงข้ามถอนน้ำใจงใหม ซึ่งคะแนนสายใช้
ล่าคด่องปากท่อเม็ดของน้อย เสี้ยวเข้ามาห้องสร้างแก้วพระคัสดงใน มีคะแนนไม้ต้องถอน
น้ำรัศมีข้ามคด่องน้อยเข้ามาส่วนอาหุนในพระราชราชสกาน ซึ่งคะแนนไตรมาศ มี
คะแนนอิฐตรงถอนหลังวัดรัศมี ข้ามคด่องน้อยแยกเข้ามาทางท้ายสระ ซึ่งคะแนนพระอุทัยรา
ถางที่เรียกว่าคะแนนส่วนอาหุน ล่าคด่องปากท่อเม็ดของน้อยเสี้ยวไปครัววันตก ออกไป
ประดูใหญ่กลางมหาไชย วัดส่วนหลังสมสวรรค์ มีคะแนนอิฐ เตินตามริมคด่องหัวไก่ชื่อ
คะแนนแก้ว คด่องท่อนั้นมีคะแนนข้ามปากคด่องเข้ามาในชานพระราชราชสกานตรงศาลาคูหาสัย
ประดูใหญ่ช่องลม ข้ามไปถอนหลังน้ำศาลาฉ้อทานกลางย่านคะแนนมีชื่อคะแนนห้องห้ามไม่
ให้คนเติน ต่อมีพระราชนิธิแท้จึงเตินได้ทางคะแนนห้องนั้น มีประดูใหญ่ช้างปิดคั้นคะแนนทึ่งสอง
ข้าง รวมเป็นคะแนนอิฐ ๑๕ ค่ำลคะแนนไม้ ๑๕ ค่ำบล รวมคะแนนข้ามคด่อง เป็นถอน
หลัง ในพระราชครรภ์ทึ่งอิฐทึ่งไม้สามสิบคะแนนมีชื่อทึ่งสิบ

ศูนย์วิทยบรพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค่าให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม

เอกสารจากหอหลวง

ตอนที่ 2

ชื่อคลาดศ้าเหติ่อง ๑ ถนนย่านป่าไทน มีร้านขายพื้นไทน เรายังไม่แก้วังหน่อง เพสีย
ชุบและหินไม่ถูกไม้ตัดแยกไม้ขุนไส่ค้า และช้างม้ากระดาษอู่ เป็นศาสดะภูมิจะ เวช เชียน
เทวูป เสือล่ายาแพนปลาดะ เพียงในสถานจังใจ ชื่อคลาดป่าไทน ถนนย่านป่าขันมชาวนย่าน
นั้นท่าขันมชาย และนั่งร้านขายขันมจะมดคง เกวียนสาม เกดอหินฟันทอง ขันมกรุขันมพิมพ์ด้า
ขันมส่าปะนีแลขันมแห้งด่าง ๆ ชื่อคลาดป่าขันม ถนนย่านป่า เศรีบันมีร้านชายตะลุ่มบูก ตะลุ่น
กรวยจก และบุกแกน เมืองตะลุ่น เชียนทองกานกามะลอกกาน เลวกานทมาก ชื่อคลาดป่า เศรีบัน
ถนนย่านป่าด่าน มีร้านคลาดของสรรพผลไม้ส้มกล้วยของสวนในและสวนนอกด่างด่าง และมีร้านชาย
ของสต เช้าเยน ชื่อคลาดป่าด่าน คลาดน้ำรดพระมหาธาตุ มีร้านคลาดชาย เสือตะนานาสี
และเสือแขก เครื่องอัญมณีขัน เครื่องนาชนาค เครื่องทองกระซิน ศิลปานาราช เชิงนาคร กราด
คลาดบีต ตะลุ่นไอ ชื่อคลาดบริขาน ถนนย่านป่าขัน เงินมีร้านชายขันชายคลอบคลับ ช่องเครื่อง
เงินและมยาด้า ก่าไส้มือและหัวเป็นชั่นเป็นแยน กระซิบมีหินเกศขัน เพ็ต สายสืองสังวาลทองค้า
ชี้รัก และสายอวลด ชื่อคลาดขัน เงิน ถนนย่านป่าทองมีร้านชายทองค้า เปป่าว ค่า เปป่าวเงิน
ค่า เปปวนนาค มีของสตชายเช้าเยน ชื่อคลาดถนนตีทอง ถนนย่านป่าทูต้า มีร้านชายเครื่องเกศ
เครื่องไทยครบสรรพคุณยาทุกสิ่ง ชื่อคลาดป้ายาย ที่เชิงตะวันชีกุนตะวันคลกหาดแยกนั่งร้าน
ชายก่าไส้มือก่าไสหัวเป็นมักหมูแหวนหัวมะกอล่า แหวนสูกแก้วสูกบีด เครื่องประดับประดา อ้วนแต่
เครื่องทองเหติ่องตะกั่วทึ้งสีน ชื่อคลาดชีกุน ถนนย่านป่าขันภูมีร้านชายค้าชุมภู ค่าคราดคอดหนังไก่
ยันหนังไก่ไก เอ้องมักเจา ค้าชุมภู เลวค้าศิพิมพ์เจา ชื่อคลาดป่าขันภู ถนนย่านป่าไทนกันย่าน
ป่า เหล็กต่อ กัน อัญช้างละฟากถนน ชิกห่มมีร้านชายใหม่คุยพื้นใหม่ เมญจารา ใหม่เจา ใหม่
เมญราใหม่ไกราช ฝ่ากถนนชิกห่มมีร้านชายมีหินเจา หวานจอม เชื่อมพร้าวได้พร้าวหัวด ศีรศีต

* อักษรธิศตามเด้นฉบับโดยไม่ได้แก้ไขแต่ประการใด บรรณาธิการ

ตะปูตะปิงมิตห่อส่วน เครื่องเหล็กมีคมต่าง ๆ และมีร้านขายของสด เช้าเย็น ชื่อคลาดแฟต
อยู่ในย่านตะวันน้ำสูง ถนนย่านน้ำสูง มีร้านขายปูกเนาะ เมะหมอน นุ่งห่มนุ่งป่านาคต้าโถง
ผ้าไส้ป่าไทด์ผ้าขาววัว ชื่อคลาดป่าสูง ก ถนนย่านน้ำสูงป่าค้า เชี่ยวหลังสูง มีร้านขายเสื้อเชิญเสือขาว
เสื้อแดงชุดสูบเสื้อยี่ปุ่น เสื้อซิมเอว เสื้อผ้ากอก เสื้อสรวยศิศะ กังเกงสีดำ ๆ ล้วนสักคลาดล้วนแหลม
ล้วนผ้าถายใช้ในราชการไม่มากกินแต่ผู้ชาย อุ่นมากสักคลาดลายมักทองประดับกระจากร อุ่นมาก
เฉพาะด้วย มีอุ่นนาสูบปักทองประดับกระจากร อุ่นยาสูบเฉพาะช่องหลังศรีดำ ๆ แล้วอุ่นค้าที่นั้น รับ เอา
ผ้าแขกจากวัดแก้วฟ้า วัดลอดช่อง มาใส่ร้านวางขายในคลาด ชื่อคลาดอุ่นหมากกี้เรียก คลาดป่า
ค้า เชี่ยววัก เรียกเป็นสองอย่าง เป็นคลาด ถนนย่านตะลอนแหงแหงมีร้านขายของสด เช้าเย็น ชื่อ
คลาดน้ำคูกก ถนนย่านน้ำศาลาพระกาฬมีร้านขายศิศะในโครงในที่บ้านฝ้ายชื่อคลาดศาลาพระกาฬ
ถนนย่านบ้านช่างทำเงิน มีร้านขายศิศะน้ำฝ้าย น้ำสัก ลิลมาภกนกสำหรับตีเหล็กไฟ มีร้านขายของ
สด เช้าเย็นน้ำพระคลังสินค้า ชื่อคลาดข้างดันหัวถนนน้ำคลาดบ้านช่างเงิน ปลายคลาดชื่อว่าคลาด
คลังสินค้า แค่ร้าเป็นคลาดอันเดียวตน ถนนย่านป่าตันสองริมวัดพระบาง มีร้านขายตันสองศิศะ
อ่อนแก่และตันสองชารา เหลืองตันสองต่า ชื่อคลาดบ้านตันสอง ถนนย่านบ้านแพมมีร้านขายแพม เปื้อ
ป่าม เปื้อคล้ายตะกอนและลวด มีคลาดขายของสด เช้าเย็นอยู่ในบ้านแพม ใกล้วัดอ่าเมยชื่อ
คลาดจัน ถนนย่านบ้านพระมหาพ่อวัดช้าง มีคลาดตันสาย กะบุงกะด้วากะไก่ครุเรือก เสือลวด
เครื่องสารครบ ชื่อคลาดบ้านพระมหาพ่อวัดช้าง ถนนย่านบ้านมีร้านขายตอกไม้ เพลิงค่างค่าง สายสุรา
เข้มสุรากระษั่ง ที่ศาลาวิมเสาร์ชั้นชั้นมีร้านคลาดขายของสด เช้าเย็นเป็นคลาดใหญ่ ชื่อคลาด
เสาร์ชั้นชั่นไบดพราหมณ์เก่าคลาด ถนนย่านบ้านกระซึมชั่งธรรมพระหุทธอรุปทอง เงินนาค
และก่อตัวยังคง เหลืองทองสำฤทธิ์ ชื่อคลาดท่าพระ ถนนย่านขนมจีนมีร้านโรงจีนห้าขันมีปีก
ขนมไก่ เครื่องจั่งอันขนมจีนแห้งชารา เป็นร้านชาราชื่อคลาดคลาดขนมจัน ถนนย่านบ้าน วัดน้อย
ประดู่จีน ชารา เครื่องทองเหลือง เหลืองเกลือบและปีก ชื่อคลาดประดู่จีน ถนนย่านในไก่ เชิงหวานประดู่จีน
ใบธง เชิงตะวันประดู่ในไก่ เป็นคลาดใหญ่ มีตึกกว้านร้านจีนตึ้งตักกึ้งสองฝักรอบนหลัง รั้นไทย
นั่งร้านขายของสรวงสิ่งของ เครื่องสำอาง เครื่องทองเหลืองทองขาว กระเบื้องด้วยโถชาม
แหลมสีดำงอย่างจันและใหม่ศรีค่าง ๆ เครื่องมือเหล็กและสรวง เครื่องมองแม่เต็มจีนมีครบ มีของ
ซีปทาน เป็นอาหารและผลไม้มาแต่เมืองจีนวางรายในร้านขายที่ห้องคลาด มีซองสดชาย เช้าเย็น
สุกรเปตไก่ ปลาทูและแคนัน้าเจ็ตปุกอยค่าง ๆ หลอยอย่างกัน เป็นคลาดใหญ่ยัดยื่นในกรุง
ชื่อคลาดใหญ่ห้ายพระน้ำ อยู่ย่านในไก่ ถนนย่านสามม้าตึงแต่เชิงหวานในไก่กระรันออกใน

จดถึงท้วมพระนครที่ชื่อค้านกหัวกระกาภานีน จันตึ้งไทรงทำเคนช่องซังอันแผลข้นแห้งจันต่างด่าง
ท้ายชนิดทรายอย่าง และช่างจันทำໄດะ เตียงศู๊เก้าอี้น้อยใหญ่ต่างด่างชายต่อไป ช่างจันทำสัง^๑
ไม้ไส่ปะออกไม้และปะออกเหล็ก ลังใหญ่เม็ดทรายชนิด ชายชาวพระนครซึ่งซื้อไปใช้ต่างมากเดิม
และทำสร้างเครื่องเหล็กต่างด่าง ชายและวัยจังที่เหล็กกรูปหารผู้ตามใจ เชา เมืองมาจัง^๒
และมีคคลาดชายของสุดเช้า เย็น ในท้ายตลาดตั้งแต่ฟ้าไทรงเหล็กต่อไป จนถึงปะกูช่องกุต
ทำเรือจังข้ามไปรัคเจ้าพระนางเชิง ชื่อคคลาน้อยอยู่ในบ้านบ้านสามม้า คลาดน้อยนี้
ต่อเมืองกับคลาดใหญ่ในบ้านในไก่ เป็นคลาดจันชื่อคคลาน้อยหนึ่ง ถนนย่านมาทุ่งรัคไครคัด
กระเบื้องด้อกัน แต่ก่อนในราษฎร์วอกมอยและพาม่าแยก ข่า เปตไก่ขาย ในตลาดน้ำชูกุน ครั้น
สมเด็จพระบรมราชอาธิราชเจ้า พระพุทธเจ้าอยู่หัวบรมไโภเศดฯ เฉลิมด้วยราชสมบัติ ปราบดา
หิเสก เป็นพระเจ้าแผ่นดินที่ ๓๒ ในกรุงเทพพระมหานครบวรหราวดีหือญยา ทรงพระมหา-
กุณาโปรดเกล้าฯ แก่สักวิไอกยที่ถึงที่ดายให้จ่าเปนคลาดซึ่งให้ตั้งกุติกกต ห้ามปราบมิให้ข่า เปต
ไก่ชายแก่ฝ่านคนที่บันธิอุทธรสาสนฯ แต่พวกมิจฉาทิภูริจะฆ่ากัดความอะหาก้าวแห่งสักว คลาดนี้ชื่อ^๓
คลาดวัดบัวควาย ถนนย่านประคุเจ้าจันทน์ มีคลาดชายของสุดเช้า เย็นชื่อคลาดเจ้าจันทน์
บ้านหอรัตน์ใช้มีช่องสุดชาย เช้า เย็นชื่อคลาดหอรัตน์ใช้ บ้านไทรงเกรียงห้วยหอรัตน์ใช^๔
จันทำໄಡะ เตียงเก้าอี้หัวอย่างชาย ชื่อคลาดบ้านเครียง บ้านถนนวัดฝางไกลพาราชาธรังจันทน์บวรา
มีร้านไทรงทำหัวในโครงในศิบฝ่ายชาย มีช่องสุดเช้า เย็นชื่อคลาดบ้านวัดฝาง ถนนย่านประคุ
ดินพระราชาธรังจันทน์บวรา นั้นมีช่องสุดชาย เช้า เย็น ชื่อคลาดประคุดินวังน้ำ ถนนย่านประคุหัวช้าง
พระราชาธรังจันทน์บวรา มีช่องสุดชาย เช้า เย็นชื่อคลาดหัวช้างวังน้ำ ถนนย่านวัดชร่องมีร้านชาย
ช่องสุดเช้า เย็น ชื่อคลาดวัดชร่อง บ้านหัวหรายมีร้านช้าชายผ้าลมมึก เชิงปูน ห้าใบมีผ้าลายกุณ
ราชยานะหราด ผ้าลมมึกเชิงลมมึกล่องจวนสมมึกร้า แล้วกทราบให้ญี่น้อย เมื่อช้าราชากาหหาย
ไม่ทันจะหามาเปลี่ยน ก็ต้องซื้อนุ่ง เช้า เฟ้าและมีช่องสุดชาย เช้า เย็น ชื่อคลาดหัวชุมนาง บ้านถนน
เชิงตะภาນช้าง ด้านตะวันออกมีร้านชายของสุดเช้า เย็นที่น้ำวัดคล่อง ชื่อคลาดช้างวัดคล่อง
บ้าน เชิงตะภาນช้างด้านตะวันตก มีร้านชายช่องสุดเช้า เย็น ชื่อคลาดเชิงตะภาນช้าง มากบ้าน
หลังชั้นกน่าหัวด้วย มีร้านช้าไทยมอญชายบ้านคลาดภานน้อยใหญ่ เครื่องทองเหลืองครบ มีช่องสุด
ชาย เช้า เย็น ชื่อคลาดมอย บ้านวัดพระมหาธาตุมีศาลาห้าห้องมีแม่ค้า นานัมค่อยชื่อเม็พว้าชวน
ช้าวุคแลบทอกเลกน้อยด้วย มีร้านมาบ้านด้วยคลาดภานนี้ไป เป็นแผลคออย เอา เช้าหองดังแมมมาแลกของ
ด่าง ๆ ในที่น้ำวัดพระมหาธาตุ เป็นคลาด ชื่อคลาดแลกน้ำวัด บ้านสาวะภากรในแผลอกมีร้าน

ชายช่องสต เช้า เย็น ชื่อคลาดเจ้าพระมหา ถนนย่านป่าสูดแต่รัตนประวามนาจังถึงศาลาเจ้าหลักเมือง
มาถึงน้ำรัตนหอราเวศบ่าฟ้าย มีร้านขายสายสูดกระดาษชาวด่า ชื่อคลาดบ้านสูด ริมคลองหลัง
วัดระฆังมีคลาดชายช่องสต เช้า เย็น เรียกชื่อคลาดหลังวัดระฆัง ถนนย่านตะพาบล่า เทย
ดำเนินระหว่างออกมีร้านชายช่องสต เช้า เย็น ชื่อคลาดเชิงคลาดล่า เทย ที่ปากคลองห่อพิศควรวัน
ต้นน้ำรัตนหอราให้อิริมห่าก่ำแหงโรงใหม น้ำจนถึงบ้านชาวแพร มีร้านชายช่องสต เช้า เย็น ชื่อ
คลาดยอด ถนนย่านประคุท่านมีร้านชายช่องสต เช้า เย็นชื่อคลาดประคุท่าน ตัดย่านคลาดยอด
ไปนั้น มีร้านชายช่องสต เช้า เย็น ชื่อคลาดหัวเสือวะ ถนนน้ำประคุสักกป มีร้านชายช่องสต เช้า
เย็น ชื่อคลาดสักกป ริมคลองฝากหนึ่ง มีร้านชายช่องสต เช้า เย็น ชื่อคลาดเกม น้ำรัตนสิงห์
ร้านชายช่องสต เช้า เย็น ชื่อคลาดหัวสิงห์ น้ำรัตนเกยห้างฉางมหาไชยมีร้านชายช่องสต เช้า เย็น
ชื่อคลาดหัวฉาง ย่านถนนบ้านกลางมีร้านชายช่องของสรวงหอกไม้สต ชื่อคลาดหอกไม้ ถนน
ย่านป่าเทอกรัดบ่าฟ้าย มีร้านชายช่องสรวงเครื่องเหล็กมีหัวร้า มีร้านชายช่องสต เช้า เย็น
ชื่อคลาดหัวอนน ถนนย่านรังไชย มีช่างทำชันหอง เหลืองไหอยู่น้อย มีร้านชายช่องสต เช้า เย็น
ชื่อคลาดรังไชย ถนนย่านจะไกรไหอยู่ชื่อไม่ได้มาทำเป็นฝาเรือนหอชัย และมีร้านชายค้าขาย
สุขศ พ้าขาวและพ้าด่อง มีร้านชายช่องเช้า เย็นชื่อคลาดพ้าขาย ถนนย่านป่าพัดหัวพัดในใจนค
ศันกอม และศันแบบไหอยู่น้อยขายและมีร้านชายช่องสต เช้า เย็น ชื่อคลาดบ้านพัด ถนนเชิงพาน
ชุมไอกน้ำรัตนแก้วฟ้า มีร้านชายช่องสต เช้า เย็น ชื่อคลาดชุมไอก ที่ถนนเชิงพานแก้วหัวไฟ
มีร้านชายช่องสต เช้า เย็น ชื่อคลาดหัวไฟจะพานแก้ววะ รวมคลาดร้านช้ามีสิน เออดคำนล คลาด
ช่องสตชาย เช้า เย็นสีสินคำนล รวมเข้ากันทั้งสิ้นเป็นคลาด ๖๑ คำนล แต่ในจังหวัดก่ำแหง
ระหว่างครนั้นมีคลาดหอกสิน เออดคลาด

ว่าด้วยพระคลังโรงห้างโรงม้าคูกหอกกลอง
ชึ้งมือญี่ในก่ำแหงกรุงศรีอยุธยาดังนี้

อปีงในกรุงศรีอยุธยา มีโรงห้างผลายพัง ชึ้งชั้นวางมีชื่อนั้นอยู่ในโรงโดย เรียบเร้อย
ปรากฏ โรงห้างผลายมีผังก่อตัวอยอิฐหลังความสูงกระเบื้องลูกปูกมีจ้อนฟ้าทางทรงทางเดงทุกโรง
ห้างผลายยืนในโรงด้อฟ้าโรงละศัว โรงห้างผลายตึ้งห้างขอวามีอడ่หัวตอนนน้ำรังตรงไป
เป็นระยะห่างตอนโรงหนึ่ง ไปจนหัวเสียวตอนน้ำรังแห้ว โรงห้างพังตึ้งห้างมือ เป็นโรงแก้ว
โรงละ ๑๕ ห้อง ห้างพังยืนห้องละห้าง ตึ้งแต่หัวตอนน้ำรังก้าวไปจนช่องตะพาบห้าง รวมห้าง

ผลาย ๓๐ ใจง ช้างพัง ๕๐ ห้อง รวมช้างผลายช้างพัง ๘๐ ตัว ใจงม้าดันช้ายขาว ตั้งตาม
ถนนออกก่าแหงห้องถนนน้ำซึกรดี ติกใจงม้าดันชava ตั้งแต่หัวถนนคลาด เจ้าพระมหาเมฆลัง
กาลพระบัญชาสิงห์ ไปโดยยาوا ๒๐ ห้องไส่เม้าห้องละตัว น่าติกใจงม้ามีเกยและศาลา เพียงด้า
สำหรับบวงสรวงเทหารักษา แต่ใจงม้าแหงห้องนี้ต่อไปอีก ๕ แคว ๓๐ ห้องไส่เม้าห้องละเม้า
จนถึงก่าแหงวัดพระราม แล้วติกใจงม้าดันช้ายตั้งแต่หัวถนนคลาด เจ้าพระมหาชัยมือไปหลังศาลาสุขา
ไชยแห่งกระ เมยโดยยาوا ๒๐ ห้องไส่ห้องละเม้า น่าติกใจงม้าดันช้ายมีเกยเหมือนกัน และ
ใจงม้าแหงในค่อไปอีกสามใจง จนถึงก่าแหงวัดธรรมมิกราชไส่เม้าห้องละสามลิบเม้า ใจงม้า
ไช้ห้าสิบห้องไส่ห้องละเม้า ๕๐ ห้อง เม้า ๕๐ ม้าด้วยกัน ใจงม้าใช้ใจงตั้งแต่บุญก่าแหงวัด
ธรรมมิกราช ครงไปปุนไกลปะคูชกรที่มาใจงม้าแหงในห้อง ตั้งแต่ริมถนนตะแลงแกงช่ายใจง
๑ ชวานน์ตั้งแต่หัวถนนบ่าผ้าเชียวหลังคุก ถึงป่าตองใจง ขาวใจงละ ๓๐ ห้อง ช้ายใจง
๓๐ ห้อง ไส่เม้าห้องละเม้า เหมือนกัน พระคลังในอยู่ริมพระราษฎร์วังสรวงแก้ววิรุ พระคลังรัชการ
อยู่ริมถนนวัดน้ำม้าฝ่าย พระคลังสินค้าอยู่ริมป่าตอง พระคลังใช้เครื่องม้าศึกอยู่ริมก่าแหง
วัดธรรมมิกราช พระคลังสาระพากร ในແນນอกอยู่ริมถนนคลาด เจ้าพระ พระคลังแสงสรวง
บุหงอยู่ริมคลองน้ำบาน ตรงวัดศรีเชียงสองพระคลังทึ้งแสงนอกด้วย พระคลังติกไส่
สูกเป็นตินประสิวอยู่น่าวัดชั้นหนาหลังวัดสังกะปือ ติกพระคลังสำหรับไว้เชือกมาศช้างและม้าช้าง
อยู่ริมวัดยาบู เสนหรา ถ้าถึงปีใหม่ไม่ไข่นอกตอน หนัง ช่องระดา สมไกชุกปีมีได้ขาด อนึ่ง
มีคุกสำหรับชั้นคนมักไทยใจรุ้งร้ายปั้นสอนมีแบดคุก มีครางน่าคุกสำหรับไส่บุตรภราษฎร์อ้าย
รุ้งร้ายมีทุกน่าคุก ชั้นนักไทยเบา เป็นแต่ไทยเบจ เชรูไส่ไชร์ต่อเป็นห่วงหนึ่ง ๑๐ คน ใช้
ท่าราชการพระนราศรุกแห่ง ถ้านักไทยหนักไส่ไชร์คอดวงละ ๒๐ คนเม้าง ๓๐ คนเม้าง
ค่ำวันพระ ๕ ค่า แปดค่า ๑๑ ค่า ลิบห้าค่า จึงจ่ายให้ออกไปซื้อทานกิน ตามคลาดทุก晚
พระ เตือนสินครั้ง บุตรภราษฎร์อ้ายรุ้งร้ายนี้ไส่ครวนสองชั้น แล้วเอาเชือกยูกนั้นเอว ร้อย
ตอกกันออกใช้การ อนึ่งท่อนนตะแลงแกงมีหอกลอง มียอดซุ้มทางเดง หอกลองนี้ ห้าเป็น
สำนชั้นสูงสามลิบวา แต่ชั้นยอดนี้น้อยดูซ้ำศึกมาจึงติกลอง ๆ ชื่อพระมหาฤกษ์ กลองชั้น
กลางสำหรับติด้วยเมื่อเหลิงใหม่ ชื่อพระมหาราษฎร์นั้นเหลิง ถ้าเหลิงใหม่ฟากดึงแม่น้ำนอก
กุวงคลองสามที่ ถ้าเหลิงใหม่ เชิงก่าแหงและในพระนราศรคคล่อง เสมอกกว่าเหลิงจะดับ
ชั้นดันไส่กลองใหญ่สำหรับติด้วย เมืองย่าสัมมนาด เวลาคระวันยอดแสงพระบุคคลามประ เพชร

กรุงศรีอยุธยา กลองชั้นดันชื่อพระพิวาราดซึ เจ้าหนักงานกรมพระบูรณ์ภานาค ให้ตั้งนามาไว้ กล่องทึ้งสามชั้น ผู้รักษาต้องเลี้ยงวิหารป่องกันมิให้มีภัย ก็ตกลงเวลา เช้า เย็น กรมพระบูรณ์ภานาค เก็บเมียตามร้านคลอดน้ำคูก แต่ในจ่าหล่อไปปัจจุบันกล่องเอาร้านละ ๕ เมีย ส่าหรื้นมาซื้อ ปลาย่างให้วิหารกิน อื่นน้ำหืน เมยันนึ่งมีกองคระ เวนรักษา เทดุการพระบูรณ์ครและคูก ตัวเมียผู้ ก้ากันกวดชั้น อื่นคูกส่าหรื้นไส่กันท่าการส่า เก้าและ เรื่องด่าง ๆ และขุดอุ่นออกก่าแพงพระบูรณ์ เป็นอุ่นส่า เก้า สังพระราชาสาสน์จิมก้องกรุงปักกิ่งทุกมี พากนักไทยอย่างเมืองคูกนี่ คูกที่ นำจากส่าหรื้นทำส่า เก้าคูกนี่ คูกที่รังไชยส่าหรื้นทำ เรื่องคูก คูกป่าดองส่าหรื้นทำอุ่น ส่า เก้าคูก คูกห้ายำดองส่าหรื้น เมือยไม่กระดานคูก ลึก ๔ คูกนี้น์ส่าหรื้นไช่ท่าการ พระบูรณ์ครด่าง ๆ

ว่าด้วยพระราชวังหลวง

พระราชวังหลวงนั้น ตั้งอยู่ตรงกลางย่านด่วนยาวยิศแทเมือแห่งกรุงศรีอยุธยา มีก่าแพงล้อมรอบพระราชวังหลวง โดยสูงตึ้งแต่สันดินจนถึงที่ตั้งสถานในสินมาไฟตศอก* รวม เป็นก่าแพงพระราชวังหลวงสูงสุด ในสินมาสินศอก โดยห้าวอาทศอก ตามก่าแพงพระราช- วังหลวงมีกระห่อหมากหอ เชิงเตียงได้เดียว มีประดิษฐ์หุ่นยอด และประดิษฐ์ห้างรอมพระราชาสถาาน ๒๔ ประดิษฐ์ มีป้อมเป็น รอบพระราชาสถาาน ๘ ป้อม เป็นก่าแพงชั้นดันทิศตะวันออกบูรพา พระราชาสถาาน มีป้อมเป็น จึงมาดึงประดิษฐ์กิ่งพิมาย ประดิษฐ์ชัยชักดิ้น มาดึงห้องสมานน้ำพระที่นั่ง จักรวัดไพรยันดมท่าปราสาทนั้น มีประดิษฐ์ชื่อสวรรคพิจิตร ประดิษฐ์สูญพิจิรา แล้วมาดึง ป้อมเป็นครองคลาด เจ้าพระมหา แล้วมาดึงประดิษฐ์ชื่อศิรากิริมย์ แล้วมาดึงประดิษฐ์ชื่օอาค เนยาครา จึงมาดึงป้อมเป็นอุบุนท์ห้องสมาน น้ำจักรวัดครองคลาสราษฎร์น้ำ คุณด้านทิศตะวันออก เท่านี้ พระราชาสถาานด้านใต้มีประดิษฐ์ชื่อวิจิตรพิมาย ประดิษฐ์สูญพิจิรา คุณห้องสมานน้ำจักรวัด ตึ้งประดิษฐ์ห้างชื่อฤทธิ์ไหศาอุ สำหรับข้าราชการเชื้อพระราชาท่านน้ำพระที่พักเสดya ในวัดพระศรีสวางочrey แล้วมาดึงป้อมเป็นก่าแพงครองวัดสีเชียง มาดึงประดิษฐ์ชื่อพิจิรา

*แต่ในสินมาชั้นสูง ๒ ศอก

ส่าทกชัยพระราชาชุม เทเม็และพระราชาชุมดี พระสมมนาคีฝ่ายในออกไปป้องวยหัวฯ เหตุการณ์พระเศศ
ในพระนคร แล้วมาถึงเมืองเป็นครองบุรุษพระศรีสราญ เช่าว่าเมื่อมา ศุดด้านได้ฝ่ายพระราชาชุมด้าน
เท่ามี พระราชาชุมด้านที่ศศะวันดก มีประคุช่องทุกอยู่ท้ายวัดพระศรีสราญ เช่าว่า
จึงมาถึงเมืองเป็นครองบุรุษพระเศศ ก้าว แล้วมาถึงประคุณวาร เจษฎาชี สำหรับการยกขึ้นราชกาล
เช้าเมื่อวันนี้พระพิพัฒน์ดียาในท้ายวัดพระศรีสราญ เช่าว่า แล้วมาถึงเมืองเป็นครองบุรุษทุกอยู่ท้าย
พระเศศ ก้าว แล้วมาถึงประคุณในน้ำออกจากห้องพระเศศ ก้าว ในพระราชาชุมด้านที่ประคุณ
ชาติทวารสาครฯ แล้วมาถึงประคุณหาไกรราชสำหรับข้าราชการเช้า เป็นฯ ซึ่งเด็ดขาดที่
พระที่นั่งทรงเป็น ท้ายสระ น้ำหัวที่นั่งมีัญช์ด้านหน้าเป็นพาลาสาห แล้วมาถึงประคุณดู
คงกระพัดน้ำเข้าห้องพระเศศ ก้าว แล้วมาถึงประคุณหัวรวมมรษามีรอมย์ ออยท้ายสำราญ
ที่จ่าอุจารฝ่ายใน ประคุณสำหรับยกให้ราชนักการฝ่ายในออก แล้วมาถึงเมื่อปากห่อ
อยู่บุนก้าแหงพระราชาชุมดี ศุดด้านที่ศศะวันดก เท่ามี พระราชาชุมด้าน เนื้อ
ตั้งแต่เมื่อเมื่อบุนก้าแหงด้านศศะวันดก มาถึงบุวนนาครีมหาภัณฑ์ที่รายภูเรียกกว่า ประคุณดิน
ดีดมาถึงประคุณหาไกรกหอกหัวรุก ที่รายภูเรียกกว่าประคุณวนน้ำประจ่าคำฯ ดีดมา
ถึงประคุณเสารองใช้เป็นประคุณหัวฯ ดีดมาถึงประคุณหัวเจ้าปราบฯ สำหรับเจ้าอูกเตอ
ลงสวางในพระราชาพิธีออกทางประคุณ เมื่อ ดีดมาถึงประคุณหัวเจ้าปราบฯ สำหรับเจ้าอูกเตอ
ลงน้ำทางประคุณ ไม่ได้เป็นกันช้างด้วย ดีดมาถึงประคุณหัวเจ้ากอย บานประคุณสำหรับ เชือ
ข้าราชการรวมมาจอดขึ้นไปในพระราชาชุมด้าน ແเป็นท่าขันว่างคนข้าราชการ รายภูเรียกกว่า
ประคุณหัวขุนนางฯ ศุดย่านด้าน เทเม็ ฝ่ายพระราชาชุมด้านเท่ามี รวมเมื่อปีนรอมพระราชา
ชุมด้านขึ้นออก ๘ เมื่อ รวมประคุณหุ่นยอดรวมก้าแหงพระราชาชุมด้านขึ้นออกสิม เก้าประคุณ
ประคุณหุ่งทุกๆ ประคุณหัวฯ รวมประคุณหัวทั้งสิบหกสิบหกเป็นประคุณเท่ามี ในพระราชาชุมด้าน
นั้นมีศาลาอูกชุมใหญ่ สำนักห้องแม่ดีด้อมฟ้าหางทรงยันต์บุนดะใจก มีสระน้ำออยน่าศาลาอูกชุม
สำหรับพิธีอูกความให้ท่าน้ำในสระนั้น มีพระดำเนินดีกสำหรับแปลงพระราชาชุมด้าน
มีโรงหลังใหญ่ปืนใหญ่ตั้งชัยโรง ๑ ชัวโรง ๑ มีโรงไว้พระพิไชยราชาตออยริมก้าแหง
ทันห้องสมานน่าจกรวตโรง ๑ มีอ้อฟ้าหางทรงยันต์ ๑ มีโรงปืนใหญ่เป็นด้าแห่นงของพระมหาเทเว
และพระมหามนตรีและพระราชาชุมดี ๑ และพระอินทร์เชช โรงปืนใหญ่ตั้งมีโรงมีอุ่นออกก้าแหง
พระราชาชุมด้านสอง มีประคุณหุ่นยอดเชือประคุณหุ่นทรทวารฯ และประคุณสำราญให้ชุมดี

ในก้าแห่งชั้นนี้มีไว้รองอัครคชไว้ช้างพลายวุปงามศรีปลัดทึ้งแปดไว้ มีชั้นยอดล้อฟ้าทางทงน์ ทุกไว้ มีตึกซื่อจ่าสัสดสามห้องสองห้องคงหนาธีเมียว ก้าแห่งชั้นสามมีเชิงเตินให้เดีย มีประดิษฐ์ชั้นยอดอยู่ตรงน้ำพระที่นั่งสรวง เนชุมหาปราสาทออกมานี้ชื่อประดิษฐ์ไชยอุนทร์ และห้องสนนาม ในตรงน้ำพระมหาปราสาททึ้งสองห้องซึ่งออกชื่อมาแล้วนั้น มีไว้ช้างสี่ไว้ มีชั้นยอดทึ้งสี่ไว้ ไว้พระคชาธารไว้จะตัว มีตรัมมาร์ดันไว้หนึ่งสี่ห้อง หลังคามีจัลฟ้าทางทงน์ ไว้ม้าพระที่นั่งห้องสองม้า รวมแปดม้าสลับสีกันตามก้าสิบวัน ไว้ม้าพระที่นั่งมีอยู่ตรงน้ำพระคชาลังมหาสมบัติ

ว่าด้วยพระราชนั้นในแผลพระมหาปราสาทด้วย ฯ

พระที่นั่งสุริยามวินทรมหาปราสาทยอดพักห้ายอดนั้น อยู่ในก้าแห่งพระราชนั้น ชั้นดัน ตึกเห็นมีริมน้ำ มีบุชโถงออกไปข้างตึกเห็นมี เป็นพระที่นั่งเย็นองค์ มีบุศนกแวนห้าตั้งในบุชโถง วินชานชาลามหาปราสาทสุริยามวินทรมนั้น มีพระดำเนินนักใหญ่ห้าห้อง ฝ่ากระดานหัง เชือด พื้นฝ่าหากดง เชียนลายทองทรงเข้าบินเหพนนพรหมภักดิ์ เป็นพระดำเนินนักสำคัญในหลัง แล้วมีพระดำเนินนักใหญ่ห้าห้อง ฝ่าหากดงเปล่า เรียงต่อกันมา เป็นพระดำเนินนักสำคัญประทัน เหลือง ออยริมประดิษฐ์ดันลัมไอกหลัง อยู่ฝ่านใน และฝ่ายตึกได้พระที่นั่งสุริยามวินทรมหาปราสาทนั้น มีพระดำเนินนักตึกหังน้อย ไว้พระวุปสมเดจพระนเรศวร เป็นเจ้า กับ เกี้ยวของพระแสงดันด้วยฝ่าปิดทองหลังคามีจัลฟ้าทางทงน์ มีเกียอยู่น้ำบุชพระดำเนินนักนั้น พระที่นั่งวิหารอยุ่เดจมหาปราสาท มียอดปรางห้ายอดหังความบุกปิดทอง เป็นปราสาทสำคัญในพระนคร เป็นที่บุษยากี เศกพระมหากระษตรแต่ก่อนมา มีบุชโถงยาวออกมารากองค์ที่บุชโถงนั้น มียอดพักปิดทองป่าด่างหากจากองค์ปราสาทใหญ่ ในบุชโถงนั้นมีพระแท่นมายพดานแวนห้า เป็นพระที่นั่งดังในบุชโถง ด้านน้ำพระที่นั่งวิหาร สมเดจมหาปราสาทออกมานี้ มีทิมดาบคดช้าอยขาวมีก้าแห่งแก้วสูงสองห้องล้อมรอบพระมหาปราสาท ที่ฐานชาลามหาปราสาทนั้นญี่สีจลาจล มีเส้าโคมห้าด้วยศิลาจีนดึงอยู่ ๘ ห้อง มีสิงห์เสกพระมหารูปภาคห้าราชจีนดึง เรียงรายไปตามฐานชาลามหาปราสาท พระที่นั่งบรรเพชุมมหาปราสาท มียอดชั้นยอดพมพสูญเก้ายอด มีบุชโถงสองด้าน มีบุชโถงสองด้าน มีบุชโถงออกมารากองค์ปราสาทใหญ่ยุนนั้น ในมียอด มีแค่หังคาก (กร.) * สามชั้นน้ำบุษปะเจด มีเสากวีหังหงอน

* ศิลป์ชั้นสามชั้น

มีนารายนี้ขึ้นอย่างมาความน่าบั้งในบุญ ถึงมีพระแท่นมณฑปบุญมากของค่าตั้งในบุญ ถึงเป็นที่แสดงออกทรงพระราชนราภัยสอยแก้แขกเมืองด่างประ เศศด้วยบังคม่น้ำบุญ ถึงในกลางพระที่นั่งสรร เหชรnumทapor้าสานหันน์ มีพระแท่นบัญญัติคากาญจน เนวารัตน์สามรัตน์รูปอย่างพระ เมนูกา ไม่มีมณฑปมีพระมหา เสวตราชัตติมภกที่หลังแท่นบัญญัติ ฯ นั้นก้าด้วยทองคำ นพคุณน้า เก้า ประดับ เหชรและพลอยด่าง ฯ มีค่าสูงสามสอก ทองคำค่าหุ้นหนักถึงเก้าสิบชั่งลงยาราชาวดี ประดับ เนวารัตน์หรรอมฤกต บนพื้นพระแท่นบัญญัติ ทองคำค่านี้ใหญ่ หนังราชสีห์ ซึ่งมีนาแต่ใบราษฎร์ เป็นที่แสดงขึ้นนั่งออกรับแขกเมืองบ้าง ออกรับเจ้าพระ เทศราชน้ำบ้าง ออกรุ่นนาง เมื่อวันราชากิ่ง เทศน้ำบ้าง มีเครื่องสูงมีกรอบพระแท่นบัญญัติน้ำพระที่นั่งสรร เหชรnumทapor้าสานหันน์ มีทิมตามคดช้ายขาว บนฐานชาราภานี้มีก้าแหงแก้ว สูงสองสอกล้อมพระมหาปราชายา มีประดุจช้างเล็ก ฯ ฝาดประดุจยุ่่ดามก้าแหงแก้ว ล้อมพระมหาปราชายา หัวงพระมหาปราชายาสราท เหชรและวิหารสมเดชน์ มีถนนและประดุจ ออกรนำพระมหาปราชายา สำหรับแท่นพระ เจ้าอุกญาเตือออกไปไสกันต์และลงสรวง ชื่อประดุจ ศิมานมงคลศาราตรด ในท้อง神圣น้ำพระมหาปราชายาทึ้งสองนี้น มีดวงพระศรชาตรารีไว้ มีธุนยอดทึ้งรีไว้ มีไว้ไว้พระที่นั่ง เป็นไว้ไว้ เทศไว้ไว้หนึ่งสีห้อง ไว้ห้องล้อไว้ ห้ายไว้ไว้ เทศมีพระลัง เครื่องม้าตัน สำหรับอินให้แขกเมืองดูหระคดังนี้ง ต่อมันไปมีพระลัง มหาสมบัติไว้เงินพระราชนรหบย์แผ่นดิน มีไว้ไว้ช่างหัวรูป เงินตราอยู่ในก้าแหงล้อมพระมหาสมบัติ มีก้าแหงคันห้อง神圣น้ำพระลามติศเทนิอ แอลมีประดุจชุมยอดสำหรับแท่นพระ เจ้าอุกเตือในพระราชนรีลงสรวง จึงเปิดชื่อประดุจใช้มลคอมไดรฟ์ชอนต์ มีประดุจสองทุติให้หายออกไปประดุจเสารองไข้ย ชื่อประดุจสองทุติโภทาย มีก้าแหงคันน้ำ神圣น้ำพระที่นั่งอุริยาวนะรินทร์ มหาปราชายา และมีประดุจที่ก้าแหงคันนี้นประดุจให้ยกต์ทะวาร มีทิมตามชาราชวังอยู่ข้างขาว ศิมตามค่ารัวจในอุยข้างช้าย นอกประดุจให้ยกต์ทะวารมีไว้ไว้ไว้ไว้ไว้ไว้ มีไว้ไว้ช่าง (สะนະ) สำหรับเย็นเสือไว้ไว้ มีไว้ไว้ช่างสะนະไทยสำหรับเย็นม่านและผ้าต่าง ฯ ไว้ไว้ มีไว้ไว้ช่าง เมือกพัง มีธุนยอดไว้ไว้ มีก้าแหงคันสวนให้ยกต์เบญจารุดนไปลงพระลังมหาสมบัติ หิงมุก ก้าแหงพระลังวิเศษ มีประดุจเข้าไปสวนให้ยกต์เบญจารุดน ชื่อประดุจสวารอกกิริมย์ มีทองพระมหาเศษ เหชรธรรมอยู่กลางสรวง มีไว้ไว้ช่างก้า เงินบาท เงินสลึง เงินเท่อง อุยที่ปากสรวงมีพระลังอุพารดไว้สะบงชัวร์ค้าไคร มีพระลังศิมตามอากาษไว้ก้าจก เศศพรุ่งเทพ

เครื่องแก้วมาแต่เทศกาหลาป่า มีหอพระ เทพมิตรส่าหรี ให้พระบรมวังนานุษณะและข้าศูนย์ของ
ดุลีพระบาทฝ่ายน้ำฝ่ายใน ที่อโภวนพระอันทนา กแลดอกไม้ดูป เตียนเข้าไป ด้วยมังคลพระบรม
รูปสมเด็จพระเจ้าอยู่หงส์ ในหอพระ เชตุอุตรก่อนแล้วจึงได้เข้าไปถือน้าพระพิพัฒสังฆาในวัด
พระศรีสรรเพช្រ มีก้าแหงคันริมหอพระ เทพมิตร ล้อมสวนไหชอนด้วยรัตน์มีประดุจออกอน
ทว่างก้าแหงล้อมพระค่าห้บักติกวัดซึ่งประดุจสวนค่าห้บักติกวัดนั้น ถนนมีมีประดุจออกไปท้องถนน
น้ำจารวีด ริมไร้ปินใหญ่ซึ่งประขาวากวารวดซึ่งประดุจภารมณ์เจน้ำ ถนนมีมีประดุจซึ่งอุทกรูปด
เข้าไปพระคลังวิเศษ ประดุจจะออกจากก้าแหงพระคลังวิเศษ นาออุทกบนนวัดพระศรีสรรเพช្រ
นั้น ซึ่งประดุจคุณพัครา ถนนมีมีถนน เลี้ยวเข้าพระค่าห้บักติกน้ำจารวีด มีประดุจเข้าไปพระค่าห้บัก
ติกซึ่งประดุจภารมณ์อรา率为 แล้วมาถึงประดุจหัวซ้างริมก้าแหงวัดพระศรีสรรเพช្រ เข้าไปพระคลัง
แสงไส่ เครื่องมือช่างครบซึ่งประดุจหัวซ้าง ห้วยจาระน้ำพระที่นั่งวิหารสมเดช และพระที่นั่งสรรเพช្រ
ทึ้งสององค์นั้น มีพระฉนวนมีฝาผนังกว้างสิบสองก้าเป็นโคหาดสองน้ำหัวลังพระฉนวน มีประดุจฉนวน
ส่าหรี เสดจออกประดุจหัวรากหัวรากอุทก ลงเรือพระที่นั่งน้ำพระฉนวนน้ำประจ่าหัวรากซูกะ ซึ่ง
ประดุจโคหัวหงษ์ มีสิงหลองหัวอยู่ที่ เสียงอัพธันหนบประดุจหันมีสายแยกรักษาประดุจหัวรากหัวฉนวน
ส่าหรี เสดจออกไปวัดพระศรีสรรเพช្រ ซึ่งประดุจสวนโคหัว ประดุจมีสายย้อมรักษา ประดุจ
หัวซ้างพระฉนวนมาตอนนั้นหักแตกหัก ถนนมีหุ้ยหุ้ยชาวบ้านหัวหรายและบ้านหัวหรายแยก เข้ามาหั่งร้าน
ขายผ้าต่าง ๆ ถนนมีดวงมาประดุจสุเมรุดวงมาประดุจหานแหะ ดวงมาเข้าประดุจพระฉนวน
ลงหัวรากหัว ดวงมาหัวพระที่นั่งมีญัญชัยคีดนาคันมหานปราสาท ยอดมหานพหลุยส์ดเตียวนม
บุญไถงออกมารากบุญใหญ่ทึ้งสีด้าน เป็นพระที่นั่งอยู่ในสร่าน้ำต้อมรอม เป็นที่กรงพระอาทิตย์
รอบหัวสีหิน ดวงน้ำพระที่นั่งมีญัญชัยคีดนาคันนั้นนาอุกประดุจชักฟักดัน สายมีรักษา เป็นนาย
ประดุจ นางจ่าไชสนก้ามันก้ากับรักษาฝ่ายในกรมรังรักษาหันอกใน ห้วยสระบันนี้มีโรงพระ
ไอสกอยู่น้ำประดุจสวนอุ่นๆ มีพระค่าห้บักสองห้องส่าหรีมีราชกิจ ให้พระราชาคพอาเจาร์
เข้าไปอยู่จ่าหัว มีทินสองหัวห้องส่าหรีพระสังขพักกอยสีปึกแยง หัวดพระทุกห้องนั้น
มีทินคานมหาน เลกอยู่นอกเวร มีห้องเครื่องส่าหรีมหาน เลกรักษา มีพระค่าห้บักส่าหรี
กรมพระราชน้ำ เสดจ เข้ามาหุตพักกอยจะเข้าเล้า ในพระค่าห้บักนั้น มีพระแท่น ส่าหรี
กรมพระราชน้ำด้วย มีโรงนาพิกาประโคมยาม มีห้องเครื่องดัน มีโรงเครื่องม้าดัน
มีโรงหระแสง เครื่องดัน มีโรงช่างหัวมุกอยู่ที่น้ำพระที่นั่งทรงปิน มีห้องอาลักษณอยู่ริมก้าแหง
สวนกระด่าย มีหอหลวงใส่พระราชน้ำหัวรีแต่ก่อนมาอยู่ในสวนญูนก้าแหง บุญก้าแหงสวน

กระด่าย มีพระค่าที่มากท้อง ฝ่า เชื่องทองที่น่องรักอยู่ในกลางสวนกระด่าย มีประดุจเข้าไปพระค่าที่มากติกใหญ่ ผู้บังนอกทางเดง ที่อพระค่าที่มากโภคทรัพย์ พระค่าที่มากนี้เป็นที่ประทับของสม เดจพระหารวายาใหญ่ ซึ่ง เป็นพระราษฎร์สม เดจพระนารายณ์แต่ก่อนมา ครื้นภายในท้องมา เป็นพระคัลส์ฝ่ายใน ห่านหัวทรงกันดารรักษา มีก้าแหงด้อมมีประดุจซึ่ง สวรรค์ภิรมย์ ออกไปท้องสนามจันทน์ เสี้ยวท้องสนามจันทน์ มาตอนนั้นวินก้าแหงด้อมติกห้าห้อง สำหรับนางหนักงานวิเศษดันแต่ง เครื่องพระสุหรรพาชนทุกพระกระยา เสวยเครื่องดัน ตอนนี้เสี้ยวไปหัวสิงหนาพระอนวนใหญ่ มีก้าแหงดัน และมีประดุจซึ่งชื่อประดุจอุดมนาซี ออกไป คลาดสายซองสด เช้า เย็น ตรงประดุจดินเข้ามา เป็นลมปลาใหญ่ มีห่อไข้น้ำฝนให้ไทย ออกไปหันซ่อนปากห่อลงเย็นน้ำไทยได้ประดุจดิน มีหนักงานชาวท่อรักษาราทีศาลาปากห่อประจ่า อันมีพระที่นั่งมัยดูงค์รัตนากนนท์ป่าปราสาทนั้น เป็นยอดดมพะปายดด เตียว มีบุขโถง ยาวออกมา จากบุขใหญ่ทึ้งสีด้าน บุขใหญ่ทึ้งสีหินนั้น มีพระแท่นแวนฟ้าบุญบกตึ้งในบุขโถงทึ้งสีมีเกย น่าบุข โถงมีบันได นาคราชข้างเกยทึ้งสีเกย มีก้าแหงแก้วล้อมรอบชาลาพระบรมท่าปราสาท และ มีสระล้อมรอบก้าแหงแก้วชาลาพระบรมท่าปราสาททึ้งสีด้าน สรวงกว้างด้านละ ๖ วา ในสระ ระหว่างบุขโถงบุขพระบรมท่าปราสาท ด้านบนมีพระค่าที่มากและก็เสาะลงในสระ ด้านบนมี กหังหนึ่งห้าห้อง ฝ่ากระดานเชียงลายรดน้ำ หองค่า เปโลวพื้นท่า ซึ่งมีอื้ฟ้าทางหงษุช้อน ส่องชืน มีพระบัญชรลูกกรงเหลอก วา เบี้ยงชาน เอสิยงร้อนนั้นมีสูกมหวดกลึงล้อมร้อน มีดะหานลูกกรงค่ำมามาจากพระบรมท่าปราสาททึ้งพระค่าที่มาก ๆ นี้ เป็นที่มีเทียนพระบรมท่าชาติ ก้าหองหุกมีได้ขาด ในสระระหว่างบุขโถงด้านใต้นั้น ปลูกพระที่นั่งประราย เช้าดอกหลังหนึ่ง เเสาะลงในสระหองค่ามีอื้ฟ้าทางหงษุช้อนส่องชืน ฝ่าไม้มีมีแต่ลูกกรงมะหวดร้อนพระ เอสิยง เสารายท่าก เรียนหองค่า เปโลวอ้ายทรงเช้ามีแพมีก้าพหรมศรีวิมวินดันเสาปลาาย เสา มีดะหานลูกกรงข้ามมาจากพระบรมท่าปราสาททึ้งพระที่นั่งประราย เช้าดอก พระที่นั่งประราย เช้าดอก นี้ ส่าหัน เสตกหองประทับไปรยข้าวตอก พระราษทานปลาท์น้ำคน และปลากระไห้ปลา ตะ เพียนหองและปลาด่าง ๆ ในหองสระ ในระหว่างบุขโถงด้านดีร่วงออกนั้น ปลูกเป็น พระที่นั่งพอตพระ เนตรดาว เเสาะลงในหองสระ ไม่มีหองค่ามีแต่หีนและลูกกรงมะหวดร้อน มี ดะหานข้ามสระออกมาจากบุขมานาพระบรมท่าปราสาท ทึ้งพระที่นั่งทรงดาว ๆ นี้ ส่าหันพอตพระ เนตรดาว และหองพระ เนตรสุกป่าราดาและจันทุปราดา ชื่อพระมหาภพที่รือวายน้ำกรด

น้ำสังข์ในวัน ^{ศุกร์}_{จันทร์}} เมื่อในกบฏหรืออิทธิพลของที่มีหงทรงดาวทุกพระราปไป ในห้องพระระหะหัวว่าง
 บุญบุชโถงด้านขวาด้านซ้ายนั้น ปลูก เป็นเศษทานพระอนวนน มีหลังคาร่วมเศษทานข้ามออกมาราจาก
 พระบรมหาราปราชากา เสาเศษทานพระอนวนนนน ระบะยะห่าง ๆ แต่พอเรือน้ออยพาบลอดได้ได้ตະทาน ก
 ข้ามนาขอนสระดึงพระที่มีหงทรงเป็น เป็นตึกใหญ่เมืองฟ้าทางทงบุญศร (ช้อน) เป็นห้อง
 พระไวงส่าห์นน เสดจออกกว่าราชการแผ่นดิน พระราชวงศ์และข้าราชการอวุลีพระบรมราช เข้าเฝ้า
 พระกรุณา ในพระที่มีหงทรงเป็นท่านสระ ขอนสระนี้มีก้าแหงแก้วถุง ๖ ศอก ล้อมรอบสระมี
 ประดุจสีด้านสระ ในก้าแหงแก้วขอนสระข้างใน มีตอนเดินได้รอบสระ บนก้าแหงแก้วรอบ
 สระนี้มีชุม่ไม้พันทั้งคืนหนึ่งรอบก้าแหงสระ เป็นชุม่ไม้พันหนึ่ง ส่าห์นนตามไฟในการพิธีวิสาขะ
 บุชากลางเดือนหก ในห้องสระนี้น้ำใสสะอาดไหลเข้าออกได้ ในน้ำเน่าเหม็นเป็นที่น้ำชมเชย
 อนึ่งพระที่มีหง เบฤทธิ์ดูมนมาป่าราชากาหนึ่นนี้มียอดพุทธราก มีบุษราสีชัน เสมอภันทึ้งสีด้าน มี
 บุญราวออกมานาจากบุชใหญ่ทึ้งสีด้าน แต่บุญราวทึ้งสีด้านนั้น น้ำบุญทึ้งสีด้าน เป็นจุดบุญมียอด
 พุทธรากบุช เป็นสียอด แต่พื้นที่บุญทึ้งสีด้านค้า เป็นห้องพระไวงทึ้งสีด้าน ส่าห์นนเสดจออกกว่า
 ราชการตามระดับทึ้งสามระดับสามบุช แต่บุญด้านหลัง เป็นบุญฝ่าในส่าห์นน เสดจออกกว่าราชการ
 ภายใน ฝ่ายพระบรมหาราปราชากาและฝ่า บุชใหญ่หนึ่น เป็นผังปูนทาไว และดับกระเจาปิดทองคำ
 เปื้อง เป็นลายทรงเข้ามีดพ์ ได้พระบัญชร เป็นรูปสิงหทุกช่อง ชุม่จะระนำหัวระบัญชร เป็นรูป
 พระมหาภักตริยุกช่อง ด้านปีดพระบรมหาราปราชากา เป็นรูปปืน ชั้นดัน เป็นกุณกัพพ์ ชั้นสอง เป็นรูป
 ครุฑ์จันนาค ชั้นสาม เป็นรูปเทพบุตรดราวยกร จึงถึงชั้นรูปสิงหทับพระบัญชร นานพระบัญชร
 ชาลักษ เป็นรูปเทพบุตรและเทพรัตน์ เป็นคู่กันกันทุกช่อง นานพระทวาร เป็นรูปเป็นราษฎร์สีปาง
 นานละปางมีกิมคลื่อมร้อนพระบรมหาราปราชากา มีประดุจด้าน พระบรมหาราษากาหงเป็นที่
 ทรงพิกาฬาตราสินคดี และกิจการพระนราศาสตร์สูญเป็นที่ประชุมใหญ่ในทุกๆ ๔ ปี มีบุญช้อน
 สีด้าน แต่ด้านขวาด้านออกขวาด้านซ้ายนั้น มีบุญสีช้อนสองชั้น ด้าน เห็นอได้มีบุญช้อนสีชัน
 เป็นบุญราวมาจดประดุจเห็นได้ ฝ่าไม้เมืองป่าสากาโถงอุบลฯ แหงพระบรมราชวัง เป็น
 ป่าสากาโถงชั้น ก่อส่าห์นนข้าราชการอวุลีพระบรมราชฝ่ายน่า เก้า ชั้นกลางส่าห์นนช้ากุล
 ออกอุบลฯ แหงพระบรมราชฝ่ายในกอกุลแท้และการไให้ราษฎร์ ชั้นบนส่าห์นนพระบรมราชวงศ์บุวงชนฝ่าย
 หน้าฝ่ายในเก้า และอุบลฯ แหงพระบรมราชที่ด้าน แต่ที่กลางจุดบุญช้อน

มนั้น เป็นที่ดึงพระแห่งทรงประทับพ่อพระ เนตรกรร่วนแห่ และการมีไกระพะ และยกพัน
หยุทธาตรา นำพระมหาปราสาทมีสมานไทยอย่างดงาม ก้าวพระรัชวัง มีดูนใหญ่
กว้างขวาง นำพระที่นั่งจักรวัตติให้ชนิดมหาปราสาทที่เรียกว่าดูนนำจักรวัตติ และสมาน
นำจักรวัตติ หลังพระมหาปราสาทองค์นี้ เป็นสมานในมี เป้าบินและน้ำด้วย พระที่นั่งจักรวัตติ
ให้ชนิดมหาปราสาทองค์นี้ อุบัติก้าวพระรัชวังด้านตะวันออก 10 เมืองพระที่นั่งใหญ่ริม
มหาปราสาท ยอดประจยอต เดียวมีมุขห้อนสี่หันมุขเดื่อกัน ทางมุขขาวอโกมาจากมุขใหญ่
ไม่ 1 องค์ที่นั่ง พระที่นั่งใหญ่ชนิดมหาปราสาทยอดมหาด้วยเดียว มุขห้อนสี่หัน เป็นมุขใหญ่
และมุขขาวอโกมาจากมุขใหญ่ด้านเทือด้านได้ ขาวมาจก้าวพระ นำทิมตามดด และมุข
ขาวอโกมาจดมุขใหญ่ ด้านตะวันออก ด้านตะวันตก แต่สืบก้าวมุขด้านเทือได้
พระมหาปราสาททึ่งสามองค์เมื่อยุ่งหางทิสไทร์ให้พระรัชวัง เป็นพระมหาปราสาทเก่ามาแต่ก่อน
ไม่ได้เศษประทับอยู่ที่นั่น ทึ่งสามองค์ เป็นที่ไว้พระทุกอย่างมาก ซึ่งมีหุทธรากุภาพเป็นที่
ทรงสะกร้ำน้ำชา เป็นทุกอย่างที่ร้อยกายในพระรัชศรุณ ทรงมีสักการทุกค่า เช้า
และเป็นที่ทรงถวายทานแก่พระภิกษุสงฆ์ประชุมใหญ่ในพระรัชศรุณมหาปราสาททึ่งสามนั้น เป็น
ที่สำคัญในพระศาสนา เป็นท่าทุกอย่างที่อยู่ในพระรัชศรุณ

ว่าด้วยที่ประทับนอกพระนคร

อีนั้น พระมหาปราสาทนอกพระนครนี้มี 5 องค์ คือพระที่นั่งคงประเวศมหาปราสาท
มียอดมหาด้วยเดียวมีมุขห้อนสี่หัน มุขขาวอโกมาจากมุขใหญ่สองด้าน เทือบนพระที่นั่งจักรวัตติ
ให้ชนิดบันก้าวพระนคร พระที่นั่งคงประเวศมีไม่มีฝ่า เป็นปราสาทในชั้นสองห้องชั้น ตั้งอยู่
บนเชิงเตียง เมียดซังช้าง ส่าหรีหงษ์ทรงประทับทอดพระ เนตรซังช้างเทือน และช้างไขลงปกน่า
ช้างเทือนเข้ามา มีอกกาเสาะระ เปียดลังหารพระมหาปราสาทมี มีศาลาตึกใหญ่สองหลังส่าหรี
ข้าราชการช้างเทื่องกักด้วยเครื่อง พระที่นั่งองค์นี้อยู่ทิศอิสาน (๙) นอกพระนคร พระที่
นั่งใจอธิรัชติหอยอาศรมมหาปราสาท มียอดมหาด้วยเดียว มุขห้อนสี่หัน มีฝ่าด้านมีมุขเด่น เป็น
มุขสองห้องอโกมาจากมุขใหญ่ ฝ่ายทิศตะวันออกมีก้าวพระแก้วล้อมรอบชั้นห้าชั้น มีระยะใหญ่กว่า
ตามพระมหาปราสาท มีพระอุทัยาน เป็นที่รำโถกส่าหรายืนหนัง พระที่นั่งน้อยใหญ่หลายหลัง
เป็นที่ประทับพระประเทียน มีก้าวพระเป็นบริเวณพระรัชวังที่ประทักษิณในเก้าบ้างปมิน เป็นที่

ประทับแรมสำราญ พระราชนฤต์ยในที่ค่ามลมางปิณมาหอยแฝ่นดิน นางที่ไนเดือนอัน เอต
เดือนอันสอง เสศจหงสอยพระประทับที่ เกาะบ้าง 10 เมืองพระที่นั่งนครหลวงป่าสัก
มียอดป่าสักยอดเดียว และมียอดพะเพ เชียงราย เป็นพหลายยอด เป็นบัว เวลาพระที่นั่งใหญ่
ในพระราชนครหลวง เป็นที่ห่วงประทับร้อนและประทับแรม เมื่อเสศจหงสอย
ค่า เมินชื่นไปถวายนมัสการพระทุกอย่าง และถางครัวในราชบูดังก์เสศจชื่นไปประทับใน
พระราชนครหลวง เป็นการพระราชนี้อิงอัคนาในที่นั่นเมือง ๆ กลางที่ไนเดือน
ดินก์เสศจชื่นไปประทับแรมในพระราชนครหลวง ทรงถวายเข้ายาคุกพระราชา
คพะดานาป่า เรียญต์เจ้าอิภารวัด และทรงธรรม พระราชนี้อัญญาสกุล เข้าพิพ
ในพระมหาป่าสัก พระที่นั่งพระราชนครหลวงเมือง ๆ ในเดือนอันนี้เสศจหงสอยค่า เมิน
ทางชลมารค เนราราหงเป็นที่ท่านของรายฎร ถ้าไนเดือนสี่เสศจหงสอยค่า เมินทาง
สกุลมาครด้วยแฝ่นดินตืดอุดม ในเมืองที่เกิดขวางทางพระราชนี้ เมิน ที่เมืองอุบลรัตน์มีพระราชนคร
เป็นที่ประทับของพระ เจ้าแผ่นดินแห่งหนึ่ง มีพระราชนครใหญ่โดยไถะไถะโภคภัยพระราชนคร
ในกรุง และที่พระราชนครเมืองอุบลรัตน์ มีพระมหาป่าสักสององค์ และพระที่นั่งใหญ่เมืองในเมือง
ยอดพหลายองค์ พระบรมท่าป่าสักทึ่งสองเมือง ซึ่งพระที่นั่งสุกไถอยสวาริย์ท่าป่าสัก พระที่นั่ง
ดุสิตสวาริย์สูงท่าป่าสัก ทึ่งสององค์เป็นยอดพหลายยอด เดียวมีวุชช่อนี้เป็นเมืองที่ห้ามสัก
มีพระเศษหักใหญ่เมือง อันมาก มีกำแพงล้อมพระราชนครด้วย มีหอคอยและตึกกว้านร้าน
ตสถานหรัมทุกสิ่ง เป็นพระราชนี้ เวศน์ทรงประทับ ในพระมหาทสม เดจพระนราภัยมหราช
ในราชบูดังและราชบูดัง ทกเดือนเมือง เป็นเมืองเมือง จนสิ้นแผ่นดินพระบรมราชสมเดจพระนราภัย
มหาราช และวากยหลังต่อมากก เป็นที่ประทับบ้าง เป็นครั้งเป็นครัว เมือง เมือง

ว่าด้วยพระราชนคร

อนึ่งพระราชนครมหาราช ที่อันน้ำ เก่าเมืองตั้งอยู่ไกลพระราชนคร วังน้ำ เก่าเมืองเป็นที่กันแคน
และวากยหลังมาจึงยกวังน้ำ เดือนชื่น เป็นพระราชนครวังน้ำสูนาน
นงคล เป็นพระราชนครสูนานที่ค่าวังน้ำของพระมหาอุปราชกรมพระราชนครวังน้ำสูนานนงคลฝ่ายน้ำ
เสศจประทับอยู่ในพระราชนครวังน้ำ ท่างจากพระราชนครวังห้องห้ามเรือน เล้น
พระราชนครวังน้ำที่ตั้งอยู่ในทิศตะวันออกของกรุงศรีอยุธยาได้กันบวอ กายในพระราชนคร

จันทน์มารนั้น มีพระที่นั่งปราสาทชัต្តรุ่งข แต่ชั้นยอดไม่มี มีพระที่นั่งต่าง ๆ หลายหลังมีอ้อฟ้า
ทางหงษ์มุขตรา (ช้อน) แต่หัวยอดชั้น มีได้มีทุกหลังมีด่าหมักใหญ่เมือง ช้างน่าช้างในมาภามา
หลายหลัง มีพระคลังต่าง ๆ ทุกหมากงานครบบบวิบูรณะ มีโรงปืนใหญ่เมือง และโรงแสงสรรหาวุฒ
มีโรงช้างโรงม้าโรงรถ ช้างห้าการต่าง ๆ และศาลาพิภากษาตราสินธ์อยความต่าง ๆ
ทุกกระห่วง มีศาลาใหญ่ไว้พักผ่อนน้ำ เมื่อจะเข้าเฝ้า เชยกว่าศาลาบุกชุมวงศ์น่า มีศาลา
เวรมหาตใหญ่กระชาไหเม กรมท่ากรมรังกรมนากรมเมือง และศาลาทึ่งหกนี เป็นที่ซ่าระความ
ตามกรมทึ่งหกนี ซึ่งมีคดีพระราชนั้น แม่มีศาลาสารนาญเช่นเดียวกับพระราชนั้น ที่ห้องสัดสี
มีคุกใส่ shack ให้สองคุก มีห้องช้างและห้องวนน้ำประจ่าท่า มีศาลากระเบนตามบูรณะราชนั้น
มีโรงเรือพระที่นั่งและโรงเรือกระบวนต่าง ๆ อัญถานวัดทองบุรุษป่าสาท อนึ่งตึกดินปืนไม่มี
โรงศักในมี เดชาท่าเงินไม่มี ภายในพระราชนั้น มีพระอรามหนึ่ง ชื่อวัดทุน
แสนมีพระอุโบสถวิหารกานดุ เวียง แพร่ พระบรมหาราชคุณและเจติยสถานพร้อมบวิบูรณะ พระสูงยิ่งมีมี
พระเป็นวัดในรัง

ว่าด้วยธรรมเมืองเชียงใหม่

อนึ่งธรรมเมืองเชียงใหม่ รับพระราชนานม้าพระที่พัสดุเชียง เป็นมาแต่เจ้าชีด
ชัตติยราชปะเหตุในราช การพระราชนิธิบดีเชียงใหม่ ปีฉะสองครึ่ง ต่อ
เดือนห้า ขึ้นสามค่ำ ครึ่งหนึ่ง เป็นเดือนปี และเดือนสิบแรมอิบสานค่ำครึ่งหนึ่ง เป็นกลางนี้
เจ้าหนังงานกรมพระสังฆการี เชิญพระค่ำกิริ่งพระอุทโศคลาตร เข้าไปตั้งบนพานทองคำสองชั้น
แหวนฟ้ามณฑปในกลางพระวิหารยอดชั้นแหมนพาปราสาท ในวัดพระศรีสรรเพชรอาราม
ภายในพระราชนั้น แพร่ พระบรมหาราชคุณบุรุษป่าสาท และชื่อพระมหาพญ์ตั้งหล่าย เชิญ
พระคุณกิริ่สิยสัตว์ เข้าไปตั้งบนพานทองคำ เทมิ่อนพระคุณกิริ่งพระอุทโศคลาตรตั้งว่ามานแล้ว
แต่หลังนี้ ชื่อพระมหาพญ์ตั้งพระราชนิธิไสโย เว陀 เวหงค์สัตว์ตุกปะการ ตามวิธีเชื้อพระมหาพญ์
ฟ้ายพระอุทโศคลาตรนั้น พระศิริมงคลธรรมพระราชาคพะสูตใหญ่ พระธรรมไคคอมพระราชาคพะ
พระธรรมเจติยพระราชาคพะ พระเทพไมลิพระราชาคพะ พระพหุทบูรณะพระราชาคพะ พระพุทธเจ้าวิริยพระราชาคพะ
พระพุทธเจ้าวิริยพระราชาคพะ พระสุเมธาเจ้าวิริยพระราชาคพะ พระคุณบุรุษป่าสาท ปูปะรุ่ว
เป็น ๙ รูป เป็นประธานแก่พระราชาคพะด้านนานุกรุณ เปศย์ยูเจริญพระอุทโศคลาตร เจ้าหนังงาน

กรมแสงคันบุ่งขาว เชิญพระแสงคันต่าง ๆ ไปตั้งตามที่ตามทางตามหนังงาน เจ้าหนังงาน
กรมสมมพล เรื่อง เชิญพระ เด้าน้ำทองคำสามองค์ นาคน้ำกุนชามองค์ เงินสามองค์ ทอง
ส้มฤทธิสามองค์ แก้วสามองค์ นางเส็งไหเม่ไทยทั้งใน แม่ขันสำคัญไทยทั้งสามชั้น นาคร์ติดสาม
นาคร์ นาคร์เทลอกสามนาคร์ นาคร์แก้วของสม เดจพระสังฆราชนาคร์ พระมหาสังฆทักษิณวัด
พระบรมหารสังขอุดราภิญญาสามสังข พระสังขทองคำ พระสังขนาดา พระสังขเงิน 1
พระสังขศิโคลามาด เมืองสิงห์พากาสังกาหีป 4 สังข พระสังขแก้วมาด่ำกรุงมีก กึ่ง 3 สังข
พระครอบส้มฤทธิ์อุป เป็นดอกบัวนานมีกลิ่นร้อยแปดกลิ่นมาด่ำกรุงก้ากุชาอินที เป็นช่องครึ่ง
พระเจ้าประทุมสุริยวงศ์คงค่อ ๆ นาถึงพระเจ้ากรุงก้ากุชาช้าง เมื่อก หลายในแผ่นดิน
พระบาทสม เดจพระบรมราชอาธิราช พระครอบมีโถสามก้าชื่อพระประทุมราชฯ ถ้าน่าแล้ง
จะปราณาให้มีฝันคง เอาพระครอบพระประทุมราชอาองค์มีออกหากแต่ เดเมว่าช้าสามวัน
กับนัดลาให้มีฝันคงมาไม่นานก็น้อย เป็นมหัศจรรย์ และเชิญพระไชยมาตั้งที่น่าพระทุกอิฐ
แล้วเจ้าหนังงาน เชิญเครื่องดั้น เบญจราษฎร์กุกุลพระ มาตั้งในที่พระราชนพลดพิธีการไว้เวท
เอ เจ้าหนังงานซักการครอบทุกคำแห่งนั้น แต่งความพระราชนพิธีในราชอาจารย์พร้อมแล้ว
พระมหาราชครุปไวพิศาราษย์ พระครุฑ์พิธี อ่านคำอาพระราษย์โองการแห่งหมายความในราช
ราชประเหติ ฝ่ายพระราชนพูด เชต เอาก้าขาวพันมือชัยมือขาว ทองด้า เชิญพระแสงทุกองค์
ฝ่ายพระครุฑ์รวม เอาก้าขาวพันมือชัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ๙

สินค้าด่าง ๆ และตารางสินค้าส่งออกในสมัยอยุธยา

ศูนย์วิทยบริพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สินค้าต่าง ๆ ที่หาซื้อได้ในตลาด เมืองพระนนทบุรีอยุธยา (พ.ศ. 2173-2310)

ที่ประมวลมาให้มี ได้แก่ เงื่อนมาจากการค้นคว้าของ George Vinal Smith ที่ได้พยายาม
อธิบายและรวบรวมไว้ในหนังสือ The Dutch East India Company in the Kingdom
of Ayuddhaya และจากการสอนตามผู้รู้ในท้องถิ่น ท่าให้ได้รับความกระจ้างชั้น ราชสำปัท
ภาษาอังกฤษของสินค้านานาชủngที่ญี่ปุ่นติดความอกรมานั้น เป็นการติดความของญี่ปุ่น เองโดยอาศัย
ศัพท์ฐานความเข้าใจจากหลักฐานทั้ง 2 ประการดังที่ได้กล่าวมานั้นด้วย

รายการสินค้าต่าง ๆ เหล่านี้จะแบ่ง เป็นสินค้าที่ เป็นผลิตผลของอยุธยาและสินค้า
ส่งผ่านที่ตลาดอยุธยา เป็นแหล่งกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยน ดังต่อไปนี้

1. สินค้าที่เป็นผลิตผลจากอยุธยา แบ่งเป็น

1.1 สินค้าสำคัญที่ได้จากผลิตผลจากสหัสป่า

หนังกว้าง หนังควาย และหนังสัคเวิน ๆ เป็นสินค้าสำคัญที่ออกไปยังญี่ปุ่น
ใช้ทำไส้ที่ เป็นหนังทุ่มกล่อง โดยระบะแรกมีการแยกคุณภาพออกเป็น ๓ ชั้น คือ คานเบสสะ^{บากิ}
นาวิกา และมี (เป็นภาษาไปรษุเกส หมายถึง คุณภาพขั้นที่ ๑, ๒ และ ๓) แต่ต่อมาก็แบ่ง
คุณภาพ เป็นหลายประ เกทมากขึ้น

งาช้าง ใช้แกะสลัก เป็นรูปต่าง ๆ เป็นที่ต้องการของญี่ปุ่น อินเดียอย่างมาก
และ เป็นสินค้าที่กษัตริย์สยามถูกขาด

ปิกนกกระ เต็น เป็นสินค้าที่ส่งออกไปยังจีน ล้วนเชื่อถือว่าใช้ในการประดับปราสา

นอราเวดา เป็นสินค้าราคาสูงมาก ใช้ทำยาในจีน

ชีฟัง ใช้ทำชีฟัง

ชิงนก เป็นสินค้าที่ เป็นที่ต้องการของตลาดจีนอย่างมาก เป็นชิงนกนร่างแอบจาก
ความสุกธรรมคลาย

เข้าครา เป็นสินค้าที่ส่งตลาดจีน เพื่อใช้ผสมทำยา

1.2 สินค้าป่าที่เป็นผลผลิตจากพืชพรรณไม้

กฤษณา เป็นไม้ห้อมจากอุตุนยานและกัมปูชา ซึ่งจะพบได้เป็นเพียงราก เส้น เส้น ฯ ในชากไม้บ้างชนิด เมื่อไม้ของกฤษณาใช้ทำไม้ห้อม ยางใช้ห่าน้ำห้อม พาดผูกหางตะวันออกของอุตุนยาน เปอร์เซียบีนใช้ทำเป็นเครื่องนอนในราชสำนักชั้นสูง นอกจากนี้ชาวญี่ปุ่นก็ให้ความสนใจ

ฟิเบียต ยางใบสีเขียวที่ห้อมในบริเวณอุตุนยานและกัมปูชา ใช้ทำสียอม และทำยาแก้ปวดหัว

ชัน เป็นยางไม้ชนิดที่มีความเหมือนวัตถุเศษ ใช้ในการยาเรือ และอุดรอยร้าวค้าง ฯ พบในเขตตอนเหนือของอุตุนยานและหัวเมืองล่าว

ไม้สัก เป็นไม้เนื้อแข็งที่หอบในไทย ใช้ในการก่อสร้างและส่งออกในรูปไม้ห่อน

กลั้กชี เป็นรากรไม้ชนิดหนึ่งของจีน ใช้ทำยาเมืองกันใบกระเชิง ไวน์เรือน และไวน์อื่น ๆ นำเข้ามาจากการและส่งออกอิกกหอดหนึ่ง

เรือ เป็นต้นไม้ล้มลุก มีเหง้า ต้นคล้ายข้า ผลใช้ทำยา มีมากทางแคนดานราศรี ทัญญารั่ง พืชชนิดหนึ่ง ใช้ทำสียอม ทำยาและใช้ปุงอาหาร พบในอุตุนยานและบริเวณใกล้ห้องแต่น้ำมน้ำ

ไม้จันทร์ เป็นไม้เนื้อแข็ง มีสีเด็กน้อย และมีอายุไม่ต่ำกว่า ๕๐๖๐ ปี ห้อม ใช้ทำเครื่องแกะสลัก เฟอร์นิเจอร์และหัวเครื่องห้อม นอกจากนี้ยังใช้ทำไม้สำหรับประหารพระราชาช่วงศัชนาลปุ่น และหัวใจลงศอก ไม้ชนิดนี้พบได้ในหมู่เกษตรอินได้มีเชีย และไคบ เอพะที่คิมอร์

ไม้ฝาง มีมากในอุตุนยาน ใช้ข้อมือเป็นสีนองหรือม่วง คล้ายกับไม้ราชิต กะยาน เครื่องห้อมชนิดหนึ่งที่หัวจากยางไม้ของต้นไม้ชนิดหนึ่งในเขตหัวเมืองเหนือของอุตุนยานและล่าว

ซอก เป็นยางไม้สีคล้ำ พบได้ทั่วไปในเขตอุตุนยานและหัวเมืองกัมปูชา

ทราย เป็นสิ่งอุปโภคที่หัวเครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นผลผลิตที่มาจากการแคนดามลาญและของอุตุนยาน เช่น

1.3 หัวข้อการธรรมชาติประ เกษตรฯฯ

ทองคำ นำเข้ามาจากการเกษตรฯ แต่หลังจากภัย ๒๑๗๐ เริ่มกลับมาเป็นสีงหาราก เนื่องจากความต้องการของชาว คั้วจันท์ มาก คั้วจันท์จึงนำมานำขายที่ตลาดอุบลฯฯ แม่มาในช่วงอยู่สมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวรวมไทย ทางอุบลฯฯ ได้หนุนนำทองคำมาจังหวัดประจวบศรีดีย์

ซึ่งปัจจุบันอยู่ในจังหวัดประจวบศรีดีย์

ตะกั่ว ผลิตจากเหมืองในความสูญเสียหาย และนำมานำส่งออกที่กทมฯฯ ในช่วงเดียวกัน ปลายอยุธยา ตะกั่วจะเป็นผลิตภัณฑ์จากภาคในราชอาณาจักรอยุธยา เช่น แหล่งหินทราย แหล่งหินทราย

แหล่งหินทราย

ตีบุก ผลิตในเบื้องตอนบนอยุธยา นำมายังอยุธยา ใช้ในการก่อสร้างในสมัยวิหารหรือส่องออกไปยังที่สูง ซึ่ง อีกครั้ง

1.4 สินค้าผลิตภัณฑ์จากการ เกษตรกรรม

คราม ปลูกมากในอยุธยา ใช้ทำสี้อมเส้น้ำเงิน ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๒๑๗๐ ตั้งแต่เริ่มเป็นไปในสินค้าครามของอยุธยามากขึ้น เนื่องจากการผลิตครามในที่นี่ เกาะอิน เดียววันออกผลิต ค่าลง บริษัทสยามที่จะปรับปรุงและพัฒนาครามไทย แต่ในที่สุดก็ล้ม เสิกโทรศัพท์ในเดือน กุมภาพันธ์ ๒๒๐๐

ข้าว เปสิออก ข้าวที่ยังไม่สีให้สี เร็วๆ

พริกไทย มี ๒ ชนิด คือ แบบเน่า ซึ่งนำเข้ามาอย่างอยุธยาซึ่งมีความต้องการมาก และแบบหนัก ซึ่งปลูกบริเวณพื้นที่สูงและสูงออกที่อยุธยา พริกไทยที่ผลิตจากความสูญเสียนี้ เป็นสินค้าสำคัญที่ส่งไปยังจีนและญี่ปุ่นตั้งแต่ระยะแรกที่ตั้งตัว เปิดการค้า แต่ในสมัยพระเจ้ามราชาท่อง ทหารอยุธยาได้ท่าถ่ายพิชผลทึ่งหมดในระหว่างสงครามที่ท่ากันบีดดาเนี๊ย แม้จะมีการปลูกขึ้นใหม่ แต่ก็ต้องเหลืออยู่กับการไว้ใจความคาดหวัง

น้ำตาลติน เป็นสินค้าข้าวอกรสชาตดีที่สุดที่มาจากตลาดอุบลฯฯ ไปขายในที่ต่างๆ ตั้งแต่น้ำตาลตินของจังหวัด จังหวัดนี้ได้เป็นสินค้าส่งออก

ที่มาก ผลของดันทมาก ซึ่ง เป็นพิษกระดูกป้าอ้ม พนได้หัวไปใน เขตอยุธยา เป็นสินค้าส่งไปขายต่างประเทศ และ เป็นสิ่งมีมูลค่าของชาวด้วย เมืองอยุธยาด้วย

น้ำมันมะพร้าว ชาวตัวห้อไปใช้ เป็นเชื้อเพลิง เติมน้ำมันตะเกียง และใช้ใน การก่อสร้างบ้านที่ได้หัวน ชาวเมืองอยุธยาใช้มาบริโภค เป็นอาหาร นอกจากนั้นห่อค้าสื่อสันดา นำไปขายที่บ้าน เวียดนามญี่ปุ่น

รัง เป็นยางไม้ชนิดหนึ่งใช้ เป็นสีระบาย หรือทำหอกเจติย์ เป็นต้น

น้ำมันกระเบา เป็นยาที่มีสรรพคุณพิเศษ รักษาโรคเรื้อรังได้ และชาวพะรังคร ศรีอยุธยาใช้บริโภค

กานพู เป็นเครื่องเทศใช้ผสมข้นให้มีกลิ่นหอมชุ่นประท่าน

2. สินค้าส่งผ่าน

ทางกรุงเทพ เป็นสิ่งที่ญี่ปุ่นเดินเรือในเรือนและญี่ปุ่น ให้หัวไม้ นอกจากนี้ยัง ใช้หัวศักดิ์ในญี่ปุ่น เป็นสินค้าที่มาจากการขายหัว เอกายญุทธ และนำมาราจอางเชาโดยเน

ไทน นำเข้าจากจีนและส่งออกไปยังอินเดียโดยห่อค้าญี่ปุ่น แต่ชาวตัวห้อได้นำไป ขายในญี่ปุ่นและญี่ปุ่นด้วย

สังกะสี เป็นໄไอหะผลมระหว่างตะกั่วและตีบุก หรือหงส์ เหลืองกับตีบุก แต่ค่านี้ยัง หมายถึงไหหะ สังกะสีได้ด้วย เป็นสิ่งนำเข้าจากจีนและห่อค้าญี่ปุ่นนำไปจำหน่ายในอินเดียด้วย

กระวน เป็นพิษในกระดูกข่าว เม็ดใช้หัวยาและใช้เป็นเครื่องเทศ พนได้ในเขต กันผู้ชา และอยุธยา หัวหน้าที่เป็นตัวแทนส่งออก

ทองแดง นำเข้ามาจากการญี่ปุ่น เพื่อใช้ในอยุธยาในราชบัลลังก์ แต่ค่อนมาได้ เป็นสินค้า สำคัญที่ส่งออกไปยังอินเดีย อิกกหกหกหนึ่ง ห้องนี้ เหราภารนนำเข้าญี่ปุ่นฯ เพิ่มมากขึ้นทึ้งในส่วนที่ มาจากการและส่วนที่ เป็นของสำคัญ เช่นชุดชั้น

เงิน เป็นผลิตผลจากภารน้ำเข้ามาจากการที่บุนและชีน ตลอดจนพ่อค้าข้ออันดาม ใช้เป็นสื่อ แลกเปลี่ยนสินค้า

ไม่กะถ่าพัก เป็นไม้หอมที่มีคุณสมบัติป้องกันแมลงอ่อนช้อย ไม้หอมอย่างอื่น ๆ มีกลิ่นหอมและหายากที่สุด พ่อค้าฝรั่งเศสที่เข้ามาสมัยเยอรมัน เดินทางนำรายมาให้ระบุว่า มีแต่เฉพาะในป่าไก้ เมืองญูพและเมืองจามป่า เท่านั้น

๓. ประเกหอิน ๆ

นี่ เป็นสีด้วนเสื้อยกคลานที่เรียงสูกตัวยนม ถ้าดูเป็นเกล็ดกระยาเปรี้ยอกดันสน ใช้เป็นยานบ้ารุ่งได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง เปรียบ เทียบรายการอินค้าส่งออกแต่ละเมือง

รายการอินค้าส่งออก	เมืองอยุธยา ¹	เมืองอยุธยา ²	เมืองอยุธยา ³
	ตอนบน	ตอนกลาง	ตอนปลาย
เครื่องสังคโลก	*		
ผ้าไหม	*		
ไม้หอม	*		*
กระวน	*		*
พริกไทย	*		*
ชาช้าง		*	*
ช้าง			*
น้ำ			*
ปลา		*	*
กฤษณา	*		*
กานพลู	*		*
ข้าว	*		*
ไม้สัก		*	*
น้ำตก	*		*
เกลือ			*
เหล็ก		*	*
ตะเก็บ			*
รัง		*	*
หมีงสีขาว		*	*
ตีบุก		*	*

ตาราง เปรียบ เทียบรายการสินค้าออกและเขมาย (ต่อ)

รายการสินค้าส่งออก	เขมายอุตสาหกรรม ดอนตัน	เขมายอุตสาหกรรม ดอนกลาง	เขมายอุตสาหกรรม ดอนปลาก
ฝ้าย	*		
หมาก	*		
ประ เกษยา คำง ๆ		*	
ผึ้ง		*	
น้ำมันกระ เมา			*
น้ำมันมะพร้าว	*		*
รอก	*	*	*
เข้าคราย			*
กระดอง เด่า	*		*
รังนก	*		*
หอย	*		*

ที่มา : ¹ ชุมวิจกรรมราชา, ประวัติการค้าไทย, หน้า 131-132.

² White - Records of the Relations Between Siam and Foreign Countries in the 17th Century, V.2 p. 204-206 และ George Vinal Smith, The Dutch in Seventeenth Century Thailand.

³ บัญชีสินค้าสำ เกาจีน, ความสัมพันธ์ไทย-จีน 600 ปี, หน้า 75-76.

ภาคผนวก ๔

ภาพแสดงร่องรอยทางประวัติศาสตร์ในเมืองอยุธยา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 1 ป้อมเพชร

ภาพที่ 2 นางกะจี บริเวณที่แม่น้ำป่าสักมาระบกันแม่น้ำเจ้าพระยา

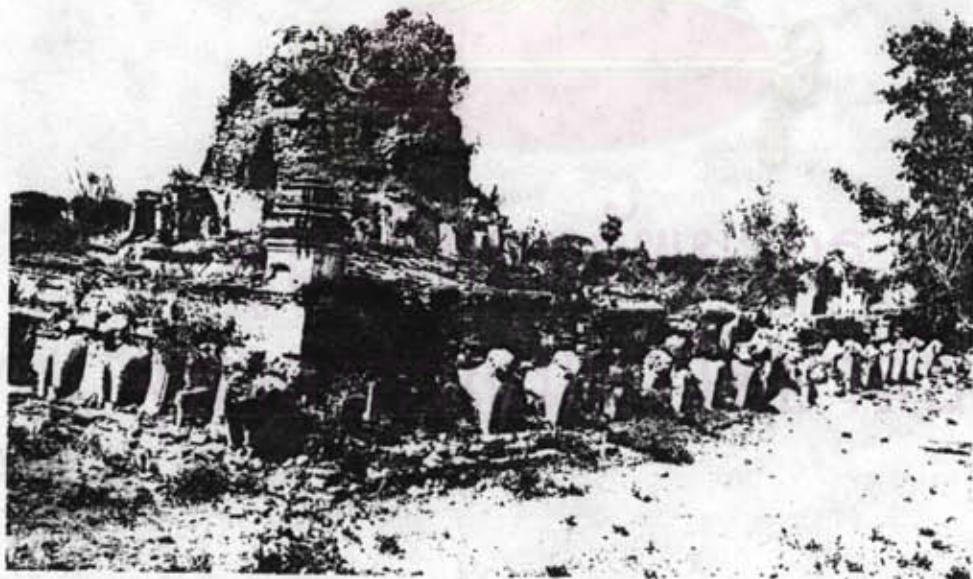
ภาพที่ ๓ คลองเมือง

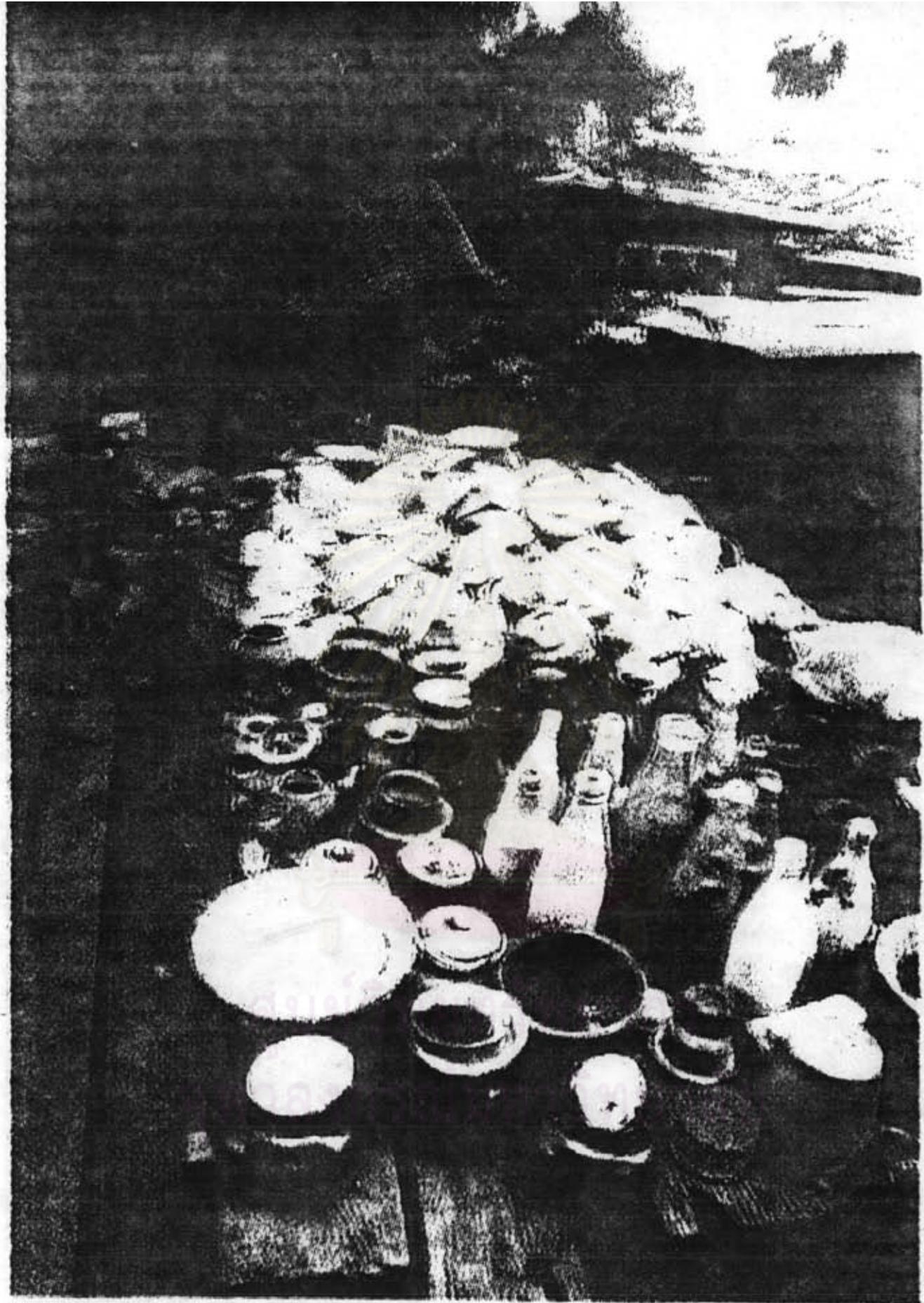

คุณย์วิทยา
จุฬาลงกรณ์
ภาพที่ ๔ ปากคลอง เมืองค้านแม่น้ำ เจ้าพระยา

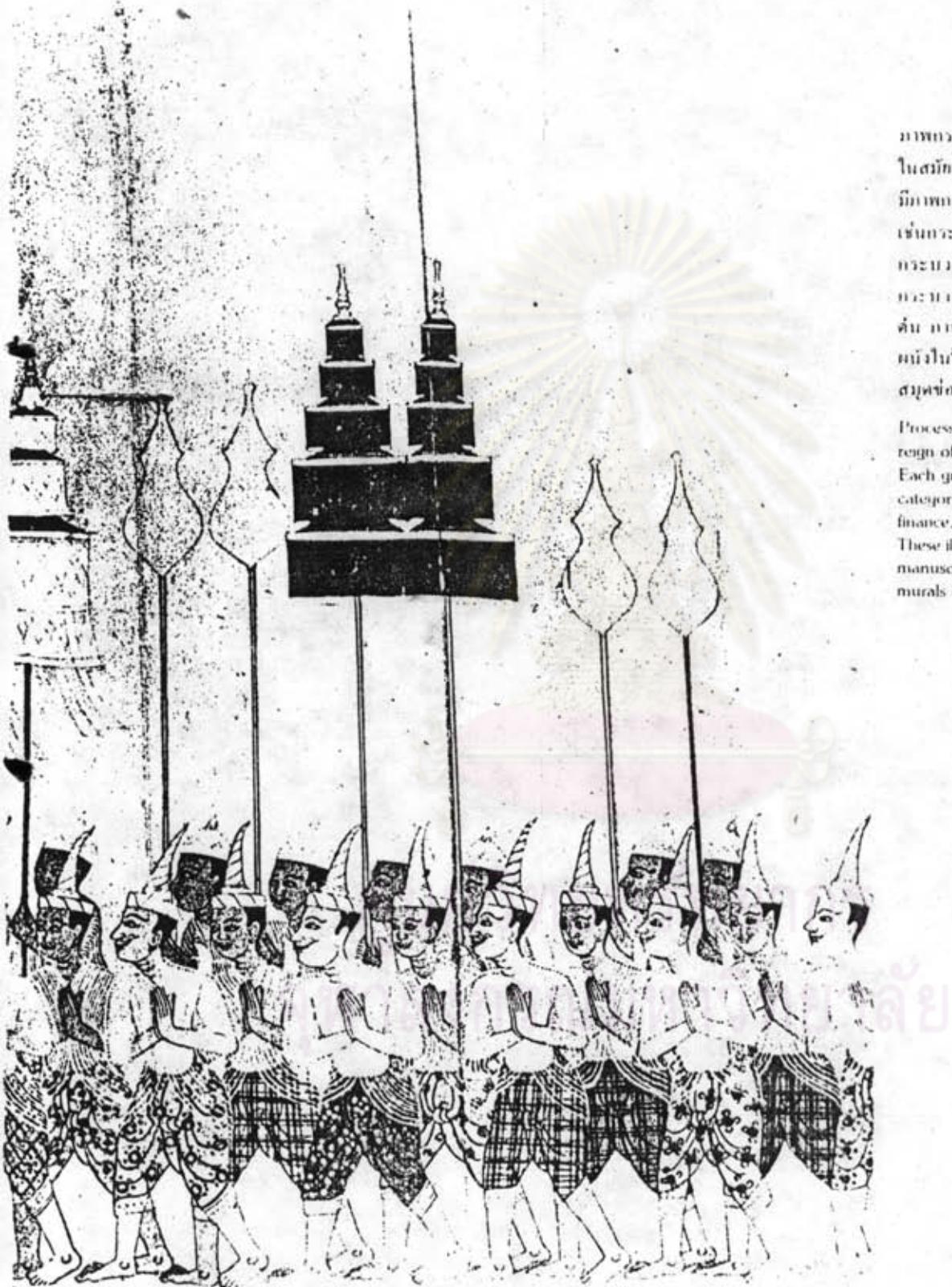

ภาพที่ ๕ อุปโนสตว์ดม เทอยค'

เครื่องถ้วยจีน และภาชนะต่างๆ จมอยู่ในแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณหน้าป้อมเพชร

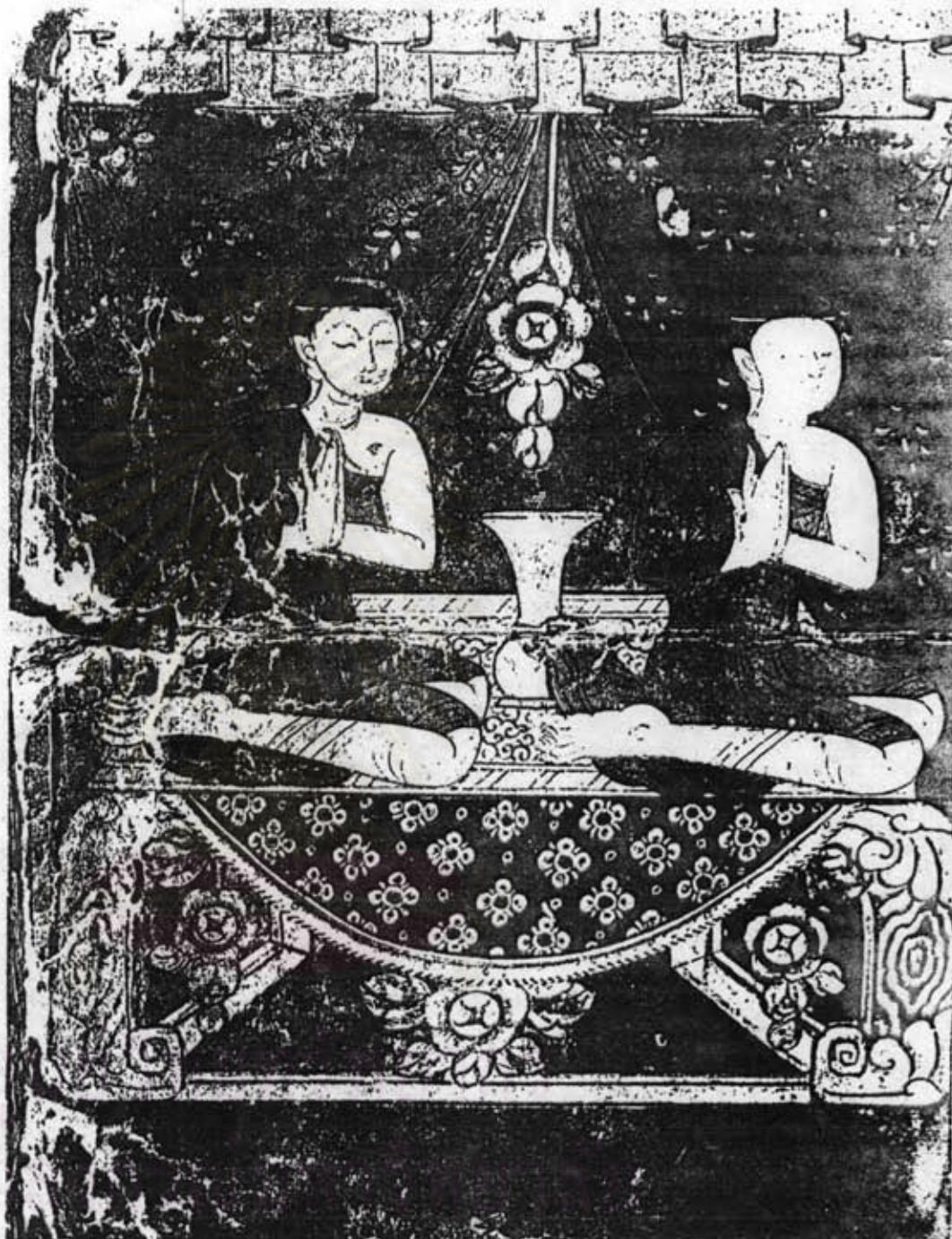
กระบวนราชนาถ
ในสมัยกษัตริย์พรมนาราย
มีกิจกรรมบานถ่องหน้าทุกเดือน ฯ
เช่นการบวงสรวงเจ้าพระยาพะระห์ด
กระบวนสหกุนเด็ฟเพลสเรือน
กระบวนเสนาธิการสถานเด็ด ฯ เป็น
ต้น กิจกรรมนี้เป็นการแสดงทางศาสนา
ที่สำคัญยิ่งของชาติไทย

Processions during the
reign of King Narai.

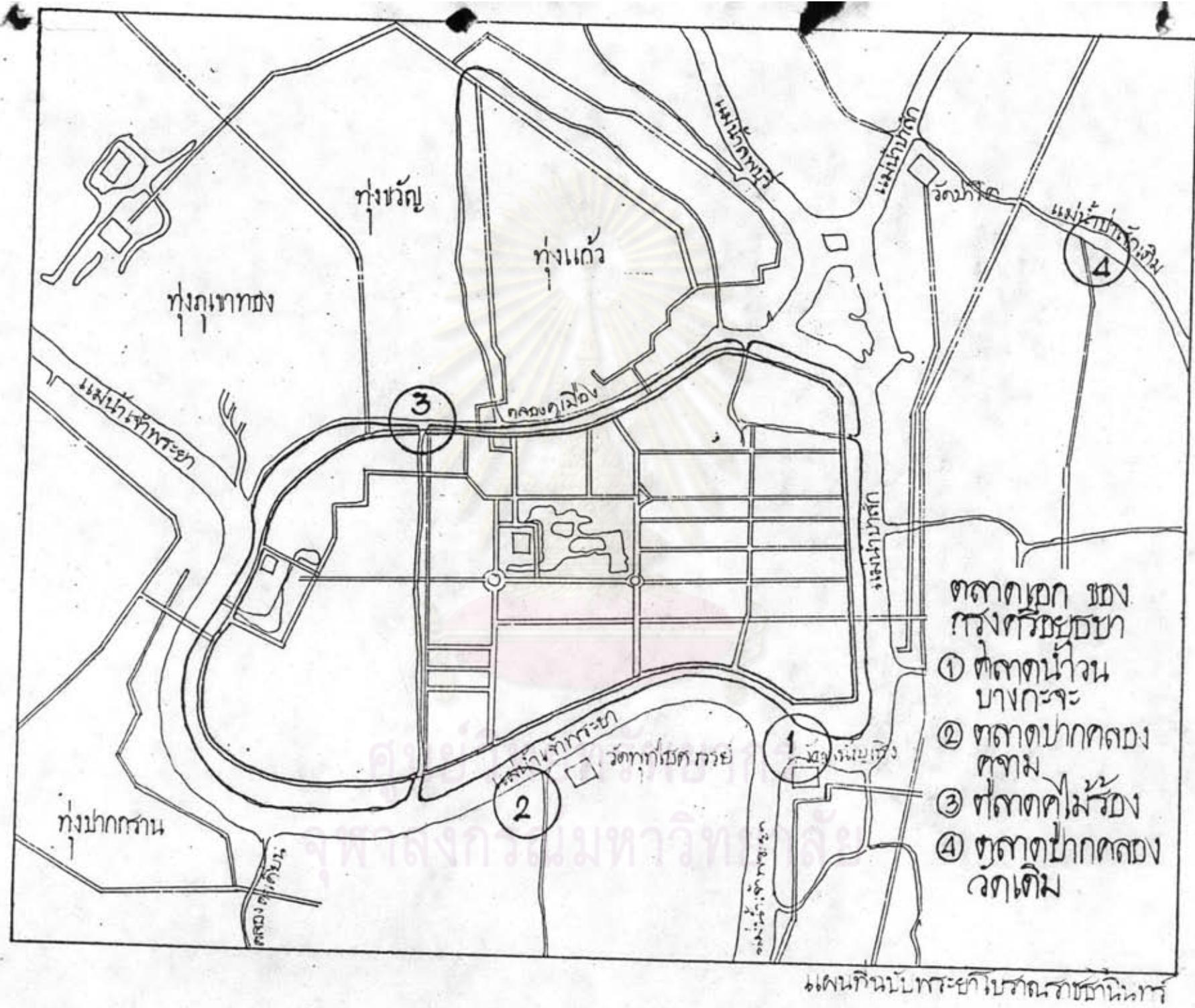
Each group represents a particular
category: the courtiers in charge of
finance, civilians, volunteer soldiers, etc.
These illustrations are from the Khot
manuscript made to copy the
murals of Wat Yom.

ກາທົດອຸດວະຄຫລະດີຕຣມນີ້ແມ່ງ ໂດຍໆ
ໃນກັບເດືອ ພະທິບໍດູນເດີວາ ອາກະນຸ່າຫ່ວ
ໂລໄສສ ດົງກໍລະພາວ ນີ້ແມ່ນບໍ່ແກ່
ມະຈຳລົມຄະພາສະຫະພາບ ອີ ດັ່ງນີ້ພ
ຟ້ນພາບີ່ນເພື່ອຄະດີຄະພາວ່າ ນີ້ພາບຕ
ໃນກັບເດືອກາໄນ້ກົດໄກໃຫຍ່ບໍ່ພາບພາ
ທີ່ນີ້ນີ້ໄຟເພື່ອຄະຫະ (ດີນີ້ປັນພັກຂອງນ
ີ້ ວິຊ່ານີ້ໃນໂຄງກົດກອງນຫຼຸນ ຊາວີ້
ນີ້ພະວະພາໄຟກັບທີ່ນີ້) ນີ້ດີວ່ານ
ກົດພາບພາ) ທີ່ເຖິງກົດພາ ໂດຍ ມາຮ
ເປັນດີພັດທິນ ທີ່ນີ້ນີ້ ໄດ້, ຂໍ້ງ
ແບບນີ້ ລາຍລົງນີ້ນີ້ພາ ພະກອດໄຟ ປິໄຕໄຟ
ນີ້ພັດທິນ ລາຍລົງນີ້ນີ້ພັດທິນໄຟ ພະກ
ອດ ແລ້ວ ສະຫະວ່ານີ້ພັດທິນ ເພັນໄດ້ ພົມ
ກາ ຖື້ນສັກ ຖື້ນສັກ ຖື້ນສັກ ພົມ
ກາ ບື້ນສັກ ພົມ ພົມ ພົມ ພົມ

There are in fact two pairs of monks reciting the Aphithamma in this page. This is one of the pairs. Behind the monks are green curtains decorated with flowers and leaves. A bunch of flowers hanging down from the ceiling is in the middle of the drawn curtains against the red wall. (In similar depictions executed during the reign of King Rama IV, such as the one in the murals of the ordination hall at Wat Thong Nophakhun in Thonburi, a chandelier hangs against black wall in the middle of drawn curtains). The seat-spread has stylized floral patterns against dark blue background. The legs of the seat are carved in a Chinese style to depict flowers which are beautifully painted in bright colours. From this painting we can learn that the Ayutthaya

artists mastered the use of bright colours. In contrast, the Bangkok period artists chose dark colours in their paintings.

ประวัติสู๊เมียน

นางสาวคมข่า ดีวงศ์ เกิดวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2491 ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก้าวศึกษา จบปริญญาตรีการศึกษามัธยม จากมหาวิทยาลัยกรีนทรัฟฟิค ประเทศอังกฤษ ปีการศึกษา 2517 เข้าศึกษาต่อ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2526 ปัจจุบันรับราชการตำแหน่งอาจารย์ 2 หมู่บ้านศึกษา โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ศูนย์วิทยบริพาก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย